

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra

Bakalářská práce

Obavy řídicích pracovníků mateřských škol při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol

Vypracoval: Zdeňka Křikavová
Vedoucí práce: Mgr. Dita Podhrázká

České Budějovice 2018

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

.....

Datum

.....

Zdeňka Křikavová

Poděkování

Mé velké poděkování patří vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Ditě Podhrázké za cenné rady, pomoc a vstřícnost při vypracovávání mé práce. Dále bych ráda poděkovala celé své rodině a svým přátelům, kteří mi byli po celou dobu oporou. Na závěr bych ráda poděkovala všem respondentům, kteří se zúčastnili mého výzkumného šetření.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá tématem Obavy řídicích pracovníků mateřských škol při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol. Teoretická část obsahuje specifika vývoje dětí ve věku dvou let, konkrétně biologická specifika, psychomotorický, emoční a sociální vývoj. Druhá část se zabývá podmínkami vzdělávání dvouletých dětí. Jelikož dvouleté děti jsou na jiném stupni vývoje, je pro ně nutné vytvořit takové podmínky, aby odpovídaly jejich potřebám. Od základních věcných podmínek, jako je vybavení tříd, až po úpravu organizace dne. Poslední teoretická část se týká současné mateřské školy a jejího řízení. Jsou v ní popsány kompetence ředitele a učitele mateřské školy, současně je popsána Strategie vzdělávání 2020. Praktická část má za úkol zjistit, čeho se nejvíce obávají řídicí pracovníci mateřských škol při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol. K tomuto zjištění byl použit smíšený výzkum. Základní sběr dat byl proveden na základě polo strukturovaného rozhovoru s řídicími pracovníky. Výsledky rozhovorů slouží pro vypracování dotazníkového šetření pro zjištění většího množství výsledků.

Klíčová slova:

Dvouleté dítě

Současná mateřská škola

Řízení mateřské školy

Strategie vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Abstract

This Bachelor's thesis deals with the subject 'Concerns of pre-primary school managers when accepting two-year-old children in pre-primary schools'. The theoretical part contains the specificities of two-year-old child development, namely the biological specificities as well as the psychomotor and emotional and social development aspects. The second part is dedicated to the education requirements for two-year-old children. As two-year-old children are at a different level of development, it is necessary to create conditions that correspond to their needs – from basic material conditions such as classroom equipment and facilities to the daily programme arrangements. The last theoretical part concerns the current pre-primary school and its management. It outlines the competences of pre-primary school teachers and directors and describes the Education Strategy 2020. The practical part aims at finding out – by using the mixed survey approach – what are the most important concerns of pre-primary school managers when accepting children in pre-primary-schools. Basic data collection was conducted on the basis of semi-structured interviews with school managers. The interview results serve as a basis for drawing up a questionnaire survey to ensure a larger amount of results.

Keywords:

Two-year-old child

Current pre-primary school

Pre-primary school management

Education Strategy

Framework Education Programme for Pre-school Education

Obsah

ÚVOD	9
1 DVOULETÉ DĚTI	10
1. 1 BIOLOGICKÁ SPECIFIKA	10
1. 2 PSYCHOMOTORICKÝ VÝVOJ	10
1. 2. 1 HRUBÁ MOTORIKA.....	10
1. 2. 2 JEMNÁ MOTORIKA	11
1. 2. 3 ŘEČ	12
1. 3 EMOČNÍ VÝVOJ	13
1. 4 SOCIÁLNÍ VÝVOJ	14
1. 4. 1 HRA.....	15
1. 4. 2 NORMY CHOVÁNÍ	16
1. 5 KOGNITIVNÍ VÝVOJ	17
1. 5. 1 PAMĚŤ A POZORNOST	17
1. 5. 2 MYŠLENÍ, PŘEDSTAVIVOST A FANTAZIE.....	18
1. 6 DVOULETÉ DĚTI V RVP PV	19
2 PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ DVOULETÝCH DĚTÍ	20
2. 1 VĚCNÉ PODMÍNKY	20
2. 1. 1 VYBAVENÍ TŘÍD A VENKOVNÍCH PROSTORŮ.....	20
2.1.2 HYGIENICKÉ VYBAVENÍ	21
2. 2 ŽIVOTOSPRÁVA.....	22
2. 3 PSYCHOSOCIÁLNÍ PODMÍNKY	22
2. 4 ORGANIZACE	23
3 SOUČASNÁ MATEŘSKÁ ŠKOLA A JEJÍ ŘÍZENÍ	25
3. 1 ŘÍZENÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY	25
3. 1. 2 ŘEDITEL MATEŘSKÉ ŠKOLY	27
3. 1. 2. 1 <i>Předpoklady</i>	27
3. 1. 2. 2 <i>Povinnosti ředitele mateřské školy ve vztahu k dvouletým dětem</i>	27
3. 1. 2 UČITEL MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	28
3. 1. 2. 1 <i>Předpoklady</i>	28
3. 1. 2. 2 <i>Povinnosti učitele mateřské školy ve vztahu k dvouletým dětem</i>	28
3. 2 STRATEGIE VZDĚLÁVACÍ POLITIKY ČESKÉ REPUBLIKY DO ROKU 2020	29
3. 2. 1 STRATEGIE VZDĚLÁVÁNÍ 2020 A PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	29
3. 3 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	30
PRAKTICKÁ ČÁST	31
4 CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE, METODIKA	31
4. 1 VÝZKUMNÉ CÍLE	31

4. 2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	31
4. 3 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	31
4. 3. 1 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU	31
4. 3. 2 POUŽITÉ METODY	32
4. 3. 3 SBĚR DAT	33
4.4 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	35
4. 4. 1 VÝSLEDKY ROZHOVORU.....	35
4. 4. 2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	42
5 DISKUZE.....	63
6 ZÁVĚR.....	66

ÚVOD

„ Máme-li děti vychovávat, je třeba, abychom se také stali dětmi.“

Martin Luther

Bakalářská práce pojednává o obavách řídicích pracovníků při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol. Na základě nových změn v oblasti vzdělávání, Strategie 2020, vyvstává ředitelům nová povinnost a to přijímat dvouleté děti od roku 2020. Toto rozhodnutí rozpoutalo velké diskuze mezi pedagogy i rodiči dětí. Názory na přijímání dvouletých dětí do mateřských škol se velmi rozcházejí.

Téma bakalářské práce jsem si vybrala z důvodu jeho aktuálnosti, a protože sama zastávám obě strany diskutujících. Jsem budoucí paní učitelka a současně rodič dvouletého dítěte. Při různých diskuzích slyším argumenty ohledně problematiky přijímání dvouletých dětí. Tato povinnost je již daná, tedy dvouleté děti do mateřských škol jsou a budou přijímány.

Současně s problematikou dvouletých dětí v mateřských škol vyvstává i spousta nových otázek a s tím spojených obav. Mě samotnou jich napadá několik. Jak dvouleté děti zvládnou období adaptace? Jak zvládneme my jako pedagogové péči a vzdělávání dvouletých dětí? Jak bude vypadat režim dne? Co s nesamostatností dvouletých dětí?

Všichni pedagogičtí pracovníci si jsou vědomi rozdílů ve vzdělávání dvouletých a tříletých dětí. Dvouleté děti jsou na jiném vývojovém stupni oproti tříletým, tudíž vyžadují i jiný, velmi individuální, přístup při vzdělávání.

Na základě rozdílů vznikají obavy řídicích pracovníků. Tato práce má za úkol zmapovat problematiku vzdělávání dvouletých dětí. Má zjistit, čeho se nejvíce obávají řídicí pracovníci, jaké největší problémy ve vzdělávání dvouletých dětí spatřují a jaké změny je nutné udělat pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí.

Výsledky této práce by mohly sloužit k jistému zamyšlení, tedy co je v této problematice nutné více rozpracovat, případně změnit, aby vzdělávání dvouletých dětí přinášelo radost nejen pedagogickým pracovníkům, ale především dětem.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DVOULETÉ DĚTI

1. 1 Biologická specifika

Vývojové období mezi 2. a 3. rokem života bývá označováno jako rané dětství, pro které je typický všestranný rozvoj dítěte. Konkrétně rozvoj řeči, pohybu a mnoha dalších složek nezbytných pro vývoj dítěte. (Průcha, Walterová, Mareš, 1998)

„Na konci druhého roku dítě průměrně váží 13kg a měří 87cm a na konci třetího roku průměrně váží 15kg a měří kolem 96 cm. Dítě průměrně za každý rok vyrostne asi o 10 cm, takže postupně se jeho postava zeštíhluje. Dolní končetiny mohou mít ještě tvar do „O“ nebo „X“. (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 55)

Ve věku dvou let dosahuje dítě průměrné výšky od 86,5 cm do 96,5 cm a průměrné váhy od 11,8 kg do 14,5kg. Dítě nemá stále dokonale vyvinuté břišní svaly, díky tomu je břicho vyklenuté a záda ohnutá. Má již prořezané téměř všechny zuby. (Allen, Marotz, 2005)

1. 2 Psychomotorický vývoj

1. 2. 1 Hrubá motorika

„Motorický vývoj umožňuje samostatnější uspokojování potřeby stimulace. Možnost regulovat množství i charakter podnětů, daná schopností samostatného pohybu, je pro batole velice výhodná, protože umožňuje aktivně ovlivňovat míru kontaktu s prostředím i jeho poznávání.“ (Vágnerová, 2012, s. 122)

Dvouleté dítě chodí již celkem jistě i v nerovném terénu. Zvládne kopat do míče, dovede chodit do schodů, otevřít dveře. Dokáže běhat velmi dobře, ale nedovede bezchybně zastavit nebo změnit směr. (Bom, Huber, 2005)

V oblasti koordinace pohybu (schopnosti zastavit, změnit směr běhu) se názory některých autorů rozcházejí. *„Dobře běhá. To znamená, že se bez obtíží rozběhne, samo se zastaví (a neupadne), obrátí se a běží zpět.“ (Matějček, 2005)*

1. 2. 2 Jemná motorika

Jemná motorika se zdokonaluje současně s celkovým vývojem dítěte. Zlepšují se pohyby ruky a prstů. Zvládne záměrně upustit a různě manipulovat s velmi malými předměty. Dovede zacházet s kostkami- jak v poloze vodorovné, tak svislé. Přiřazuje předměty do patřičných otvorů, staví jednoduché stavby podle předlohy. Okolo třech let zvládne navlékat korálky na provázek. Zdokonalení vývoje jemné motoriky se nejlépe projeví na prvních pokusech o kresbu. Dítě ve věku dvou let už zachází s psacími potřebami tak, jak má. V tomto stádiu vývoje se dítě snaží napodobovat kresby dospělých. (Langmeier, 2009)

Téměř bez obtíží zvládá krouživé pohyby a svislé čáry. Nejnáročnější na nápodobu jsou čáry vodorovné. Ty dovede dítě překreslit podle předlohy až v pozdějším věku. (Matějček, 2005, s. 113)

Dítě se také stává samostatnější. Dvouleté dítě je natolik vyvinuté, že se například samo zvládne najíst. Je schopné se samo napít z hrnku či sklenice. S mírnou dopomocí dospělého se pokouší o oblékání. (Matějček, 2005)

Největší problém nastává při samostatnosti v oblékání, konkrétně oblékání kalhot, jelikož dítě musí dlouhodobě stát na jedné noze. Pohybový aparát dítěte není dostatečně vyvinutý pro takovou koordinaci svalů. (Bom, Huber, 2005)

Dítě došlo do takové úrovně, že se snadno učí aktivnímu udržování hygieny. Okolo druhého roku si uvědomuje tuto potřebu a má nad ní určitou kontrolu, ovšem i v tomto věku jsou normální občasně nehody dítěte. Stále je nutné dítěti potřebu připomínat. (Langmeier, 2009)

Pro učení sebekontroly nad vylučováním je udáváno ideální rozpětí a to od dvanácti do třiceti měsíců. Současně je zmiňován nutný individuální přístup k dítěti. (Lazzari, 2005)

„Sečteme-li to všechno dohromady, vidíme, že už je do značné míry samostatné. A poněvadž dovede i svá přání a potřeby celkem spolehlivě vyjádřit, nevyžaduje už zdaleka tolik přímé péče jako před rokem. Zato ovšem nároky na „hlídání“ dále stoupají.“ (Matějček, 2005, s. 114)

1. 2. 3 Řeč

Dochází k velmi rychlému rozvoji řeči. „Ve 12 měsících užívá dítě kolem 6 slov, v 18 měsících 20-30 slůvek a ve dvou letech přibližně 200 až 300 slov.“ (Langmeier, 2009, s. 75)

Rozvoj batolecího slovníku je spojen s typickými nepřesnostmi, jako je například nadměrná generalizace. Malé batole využívá jedno slovo pro více objektů. Tato nepřesnost bývá označována jako „omyl přílišného rozšiřování“. „omyl přílišného zúžení“ je opakem předchozí nepřesnosti. Znamená, že dítě užívá určité slovo jen pro konkrétní objekt. Starší batolata vytvářejí „novotvary podle principu analogie“, dodržují určitá pravidla a jejich výtvar má jednoznačný význam. Vývoj aktivní řeči dvouletých prochází několika fázemi vývoje. Objevuje se zde období kumulace holofrází, to znamená, že dítě využívá více jednoslovných vyjádření. Dále prochází obdobím dvouslovných vět. Díky tomu dochází k velmi rychlému rozvoji slovní zásoby. Dvouslovné věty zprvu vycházejí od jednoho základního slova, které pak různě doplňuje variabilními výrazy. Přibližně od dvou do dvou a půl let prochází obdobím telegrafických vět. Tato část vývoje aktivní řeči je známá tím, že se děti vyjadřují poněkud zjednodušeně. Do tří let se převážně objevuje období prvních vět. (Vágnerová, 2012).

„Kolem druhého roku už obyčejně mluví v jednoduchých větách. Jsou ještě neobratné (Táto, taň, patiti=ťapy ťapy: vstávej, půjdeme ven), mívají někdy svérázný slovosled (Umej luce, žíkala máma, ve vodě.), gramatické tvary si dítě tvoří analogicky na základě podobnosti (půjdeme k dědečkovi a babičkovi), některá slova dosti vytrvale komolí a „strefuje se“ do správných tvarů (kolik podob už mělo slovo lokomotiva) nebo vytváří slova nová, nemá-li po ruce správný výraz (éro-lívanec byl výraz pro vrtulník).“ (Kultáková, 2005, s. 12)

Dvouleté děti již běžně při verbálním projevu užívají podstatná jména, přídavná jména a slovesa. (Vágnerová, 2012)

Společně s užíváním podstatných jmen, přídavných jmen a sloves se ve verbálním projevu po druhém roce dítěte začne objevovat i předmět. (Bom, Huber, 2005)

Jazykové schopnosti se rozvíjejí v interakci s vývojem poznávacích procesů. Fonologický aspekt se týká zvukové stránky řeči, závisí na úrovni sluchové percepce a na koordinaci motoriky mluvidel. (Vágnerová, 2012)

Děti zařazují do svého slovníku hlásky podle náročnosti tvoření. Do konce druhého roku dítě využívá hlásky P, B, M, T, D, N. „Děti do tří let dost často neumějí také sykavky C, S, Z. I tyto hlásky bývají nejčastěji nahrazovány hláskou T (husa-huta, tyntá nebo tynká- cinká). Pro některé děti jsou velmi obtížné hlásky Č, Š, Ž. Nahrazují je obvykle hláskou Ť (kočka číhá- toťta tíhá) nebo je vynechávají (šaty- aty).“ (Kultáková, 2005, s. 13)

Na konci druhého roku života dítěte se již do značné míry v dětské řeči objevuje velké množství otázek související se zvědavostí. Dále se začínají objevovat první neslušná slova, ovšem nejde o vulgarismy jako takové. (Bacus, 2003)

Dochází ke změně v oslovování. Dítě se přestává oslovovat svým vlastním jménem, ale začne využívat osobní zájmeno „já“. Současně s užíváním zájmena „já“ se v hojně míře objevuje slovo „moje“. (Allen, Marotz, 2005)

1. 3 Emoční vývoj

„Emoční projevy jiných lidí slouží jako významné sociální signály, které přispívají k orientaci v dané situaci“ (Vágnerová, 2012, s. 149).

Mezi druhým a třetím rokem života dítěte se objevuje větší různorodost v prožívání různých situací a diferenciované projevy na emoční reakce ostatních lidí. I v tomto období mají u dětí některé emoce větší význam, představují to, v jaké fázi vývojových procesů se dítě nachází. Na základě emočních prožitků dítě lépe poznává sebe samo a současně poznává pocity druhých lidí ve vztahu k dítěti, například vůči jeho chování. (Vágnerová, 2012 s. 146)

V tomto období poznávání různých emočních prožitků jsou velmi důležité kvalitní vztahy dítěte s nejužší rodinou, převážně matkou. Kvalita vztahu mezi matkou a dítětem se odráží na jeho schopnosti emočního porozumění. Pokud matka nedostatečně reaguje na pocity dítěte, je pro dítě velmi obtížné porozumět svým emocím a emocím ostatních lidí. V tomto případě může dojít k narušení rozvoje

empatie. Emoční porozumění je důležitou podmínkou pro rozvoj sebeovládání. Čím lépe dítě rozumí svým pocitům, tím větší kontrolu nad nimi má. (Langmeier, 2009)

Pro emoční vývoj dětí v tomto věku existuje několik typických znaků. Mezi nejnápadnější patří období vzdoru. Toto období většinou netrvá déle než do tří let. Projevuje se zlostnými záchvaty. Dítě například křičí, kope nohama a chová se divoce a nevladatelně. (Matějček, 1989)

Důvodem období vzdoru jsou různé dosažené úrovně v dílčích oblastech vývoje dítěte. Konkrétně se jedná o nesjednocenou úroveň nervové zralosti, intelektových schopností a povahových rysů. (Lazzari, 2013)

Dále můžeme pozorovat, že děti začínají více vnímat různé normy dané společností. V případě jejich porušení se mohou objevovat pocity studu a zároveň i pocity lítosti. U dětí se začíná objevovat strach související s vývojem poznávacích funkcí, dále můžeme vnímat i různé pocity nejistoty. Ty se převážně vztahují k něčemu novému, co dítě doposud nezná. Dále se rozvíjí takzvané sebehodnotící emoce a to jednak negativní pocit zahanbení, ale i pozitivní a to hrdost a pýcha. Klesá intenzita separační úzkosti. V neposlední řadě se objevují pocity jako je žárlivost, radost z kontaktu nebo i soucit. Tyto pocity souvisí převážně se socializací dítěte. Batolata začínají využívat slova označující emoce, převážně ty, které jsou viditelné například: „Vojta brečel“. (Vágnerová, 2012, s. 148)

1. 4 Sociální vývoj

Dítě se ve věku dvou let nachází na pomezí primární a sekundární socializace. Primární socializace pomáhá dítěti se orientovat v rámci rodiny. Sekundární socializace souvisí s orientací dítěte nad rámec rodiny. Významným mezníkem mezi primární a sekundární socializací je nástup dítěte do mateřské školy. (Helus, 2011, s. 256)

„Přestože dítě je v období mezi prvním a třetím rokem života ještě značně závislé na matce, přece jen je okruh jeho sociálních vztahů rozšiřován, zejména uvnitř širšího rodinného společenství.“ (Langmeier, 2009, s. 81)

„Uvolňuje se připoutanost, dítě objevuje počátky své autonomie. Může od matky odlézt po čtyřech, později už odběhnout; dokonce se schovat, aby ho neviděla.“(Helus, 2011, s. 284)

Nejdůležitější pro správný rozvoj sociálního vývoje je pro dítě rodina. Batole vnímá svůj dům jako své teritorium, prostředí je mu dobře známé a je pro něj dostatečně bezpečné. Zde se učí první sociální dovednosti. Okolo dvou let se začíná toto teritorium rozšiřovat i na vnější části, které dítě velmi dobře zná. (Vágnerová, 2012, s. 150)

„Dítě se potřebuje osamostatňovat, vyhledává společnost mimo rodinu, ale zároveň potřebuje mít jistotu, že je „jeho“ osoba na blízku.“(Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 53)

Batole ve svém sociálním vývoji mění chování a vztahy vůči ostatním lidem. Dvouleté dítě se převážně dospělých lidí již nebojí, ale vnímá je téměř vždy jako nadřazené. Nejvýraznější změnou prochází vztah s matkou. Dochází k separaci dítěte od matky. Tato separace je buďto dobrovolná aktivní, nebo pasivní dítětem neovlivnitelná. Separace, převážně pasivní, by měla probíhat co nejpomaleji, aby nedocházelo k negativním pocitům dítěte. Pro dítě je velmi důležité být v kontaktu i se svými vrstevníky, ať už je se jedná o sourozence, případně kamarády. Vztahy mezi vrstevníky se projevují převážně ve hře. (Vágnerová, 2012)

V tomto období je pro dítě nesmírně důležitý otec. Otec je prostředníkem mezi dítětem a ostatní společností. Plní několik důležitých úkolů, konkrétně pomáhá dítěti otevřít se okolnímu světu, poskytují mu různorodé podněty a v neposlední řadě učí chápat rozdíly mezi pohlavími. (Bacus, 2003)

1. 4. 1 Hra

„Zpočátku se dítě věnuje činnosti samo nebo s dospělým. Brzy také dovede ve hře s medvídkem jednoduše napodobit mateřskou péči. Batole už pozoruje druhé dítě a napodobuje ho, ale hraje si vlastně samo. Od napodobování postupně přechází ke sdružující hře s několika málo vrstevníky.“(Opravilová, 2016, s. 86)

Postupně projevuje čím dál větší zájem o druhé děti. Samo ostatní děti vyhledává, ale stále se mu nelíbí, pokud mu narušuje jeho soukromou hru. Průběžně se přeměňuje hra izolovaná na hru paralelní, stále si nehrají společně, ale vedle sebe. (Matějček, 2005)

„Vzájemná interakce dětí ve druhém roce života je zprvu omezena na krátké výměny pozornosti, tahanice o různé věci, ale i podávání hračky druhému dítěti či neumělé pokusy o jeho utišení. Kolem dvou let se objevuje paralelní hra a teprve ve třetím roce začíná mít hra stále častěji ráz spolupráce či soupeřivosti.“ (Langmeier, 2009, s. 82)

Dochází ke zdokonalování hry od jednoduchých manipulačních činností ke konstruktivním hrám. Dítě dokáže postavit vyšší stavby z kostek, řadit kostky za sebe. V tomto období dítě již své stavby a stavby druhých neničí tolik. Hra se rozvíjí za pomoci nápodoby. (Bom, Huber, 2005)

Vhodnými hračkami jsou například různé stavebnice, hračky umožňující nápodobu dospělých (kuchyňka, kočárek nebo různé nářadí). Oblíbené mezi dětmi jsou i různé hračky rozvíjející jemnou motoriku (vkládačky nebo korále). (Kropáčková, Splavcová, 2016)

„Pak začne stavět a budovat nejhrůznější konstrukce. Pak přijde období, kdy si bude hrát „na něco“ - na maminku a na tatínka, na princezny, na paní doktorku.“ (Matějček, 1989, s. 129)

1. 4. 2 Normy chování

„Dvouleté dítě již dokáže akceptovat nastavené normy chování, určitě je vhodné, aby i ve třídě dvouletých dětí byla stanovená pravidla, která mu zároveň poskytují určitou jistotu.“ (Kropáčková, Splavcová, 2016, s. 54)

Nesmírně důležité je, aby výchova dítěte v období vzdoru byla jednotná, důsledná a měla jasně stanovené hranice. Zároveň je velmi důležité dodržet dostatečný prostor pro autonomii dítěte. Dítě rodičům nejen vzdoruje, ale také plní přání dospělých. V této době se objevuje takzvaná raná poslušnost, ta je první známkou zvnitřňování morálních norem společnosti. (Langmeier, 2009)

Podle Kohlberga (1976) se dítě nachází ve stádiu předkonvenčního morálního vývoje. Jedná se o morálku vnější. Batole se orientuje na základě trestu či odměn.

Batole si osvojuje správné normy chování dvěma způsoby a to pozorováním ostatních a slovním sdělením. Oba dva způsoby se navzájem prolínají. Při pozorování opakovaných situací si dítě uvědomuje určité vzorce chování, které pak samo napodobuje. Verbální sdělení a slovní poučky říkají dětem, jak se mají a nemají chovat. Pro osvojení norem dané společnosti je nutné, aby se dítě dopředu naučilo a pochopilo normy prostředí, ve kterém se nachází. (Vágnerová, 2012, s. 162)

1. 5 Kognitivní vývoj

„Počátek druhého roku je tedy z tohoto hlediska zatím jen dalším pokrokem a konečným završením inteligence, které plně závisí na bezprostředním vnímání a motorickém ovládnutí světa.“ (Langmeier, 2009, s. 78)

Dítě projevuje velký zájem o poznávání okolního světa, velmi rádo experimentuje, využívá ke hře nové materiály. Postupem vývoje se batole dostává do poslední fáze senzomotorické inteligence. Objevuje nové poznatky za využití známých prostředků. U dítěte dochází k „aha efektu“. (Langmeier, 2009)

Pro rozvoj symbolického myšlení trvalosti je nezbytné pochopení vnějšího světa. Zlepšuje se orientace v prostoru. Dítě začíná vnímat různé velikosti, polohy nahoře a dole, vzdálenosti, ale stále nedovede komplexně analyzovat předmět, který vidí. U dvouletých batolat se objevují první náznaky orientace v množství. Nejnáročnější je orientace v čase. (Vágnerová, 2012)

„V průběhu druhého roku života jsou schopné rozlišit časovou sekvenci dvou událostí a jejich chápání budoucnosti se projevuje očekáváním, co se bude dít v návaznosti na přítomnost.“ (Vágnerová, 2012, s. 132)

1. 5. 1 Paměť a pozornost

Dochází k rozvoji zaměřenosti pozornosti. Dítě svoji pozornost zvládne samostatně regulovat. Dvouleté dítě stále dovede udržet pozornost na velmi krátkou dobu. Už u

batolat však můžeme pozorovat fascinaci novými předměty nebo činnostmi. (Kropáčková, Splavcová, 2016)

Velký pokrok můžeme pozorovat ve sdílené pozornosti. Dítě si začíná všimnout předmětů, kterým věnuje pozornost někdo jiný, převážně matka. (Vágnerová, 2012, s. 135).

Dítě stále nedovede udržet dlouhodobě pozornost na jednu činnost, předmět. Dost často jsou dvouleté děti přirovnávány k „pytli blech“. Toto přirovnání vychází z faktu, že děti přebíhají od jedné hračky ke druhé a zpět. (Splavcová, Kropáčková, 2016)

V batolecím období dochází k velkému rozvoji paměti dítěte. Navzájem se rozvíjí všechny druhy paměti, konkrétně krátkodobá pracovní paměť, implicitní paměť, explicitní paměť, epizodická paměť a autobiografická paměť. (Langmeier, 2009)

Implicitní paměť slouží k zapamatování nějaké činnosti, které dítě později využije při nápodobě například ukládání panenky. Dvacetiměsíční dítě je schopné si zapamatovat tyto činnosti až v délce jednoho týdne. Na základě rozvoje *explicitní paměti* je dítě schopné si zapamatovat a popsat různé poznatky. *Epizodická paměť* je teprve v zárodku. Rodiče předávají svým dětem určité scénáře dne, které si dítě musí zapamatovat, aby je mohlo předat dále, jedná se například o režim dne nebo krátké říkanky. *Autobiografická paměť* se okolo dvou let začíná teprve rozvíjet. Starší batole je schopné říci, co celý den dělalo, ale převážně si žádné vzpomínky neuchová. (Vágnerová, 2012)

„Dvouleté dítě si dokáže zapamatovat krátké říkanky či písničky, mezi oblíbené patří ty, které jsou doplněny nějakým pohybem (tleskáním, dupáním atd.)“ (Kropáčková, Splavcová, 2016, s. 51)

1. 5. 2 Myšlení, představivost a fantazie

„Piaget (1970) nazval toto období fází symbolického, předpojmového myšlení. Jeho následovník R. Case (1985) označil období jako fází operací s reprezentacemi. Oba názvy vyjadřují totéž, jde o způsob uvažování, který manipuluje se znaky nebo symboly.“ (Vágnerová, 2012, s. 125)

Nástup této fáze můžeme pozorovat u dětí starší dvou let. Děti si začínají hrát s nějakým předmětem, který pro ně zastupuje ve skutečnosti něco úplně jiného.

Například dřívko zastupuje autíčko. Symboly bývají konkrétní a většinou nějakým znakem podobné představované věci. (Vágnerová, 2012, s. 130)

Myšlení dítěte na začátku praktické a nezávislé na vývoji řeči. V průběhu vývoje myšlení se z praktického myšlení stává myšlení konkrétní. (Kropáčková, Splavcová, 2016)

1. 6 Dvouleté děti v RVP PV

V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání došlo ke změnám v návaznosti na Strategii vzdělávací politiky 2020. Došlo k zařazení dvouletých dětí do předškolního do předškolního vzdělávání. (Strategie 2020, 2014)

„Dle školského zákona se s účinností od 1. 9. 2016 předškolní vzdělávání organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však pro děti od 2 let. Tato věta se s účinností od 1. 9. 2020 mění takto: Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku od 2 do zpravidla 6 let.“ (RVP PV, 2018, s. 6)

Dále je nově do RVP PV vložena nová podkapitola č. 10- Vzdělávání dětí od dvou do tří let, kde jsou stručně vymezeny specifika vývoje, výchovy a vzdělávání dvouletých dětí a podmínky pro vzdělávání dětí od dvou do tří let. (RVP PV, 2018)

2 PODMÍNKY VZDĚLÁVÁNÍ DVOULETÝCH DĚTÍ

Je nutné udělat změny podmínek vzdělávání pro nástup dvouletých dětí do mateřských škol. Za upravení podmínek vzdělávání nese plnou zodpovědnost ředitel mateřské školy. Ředitel musí postoupit kroky pro přizpůsobení podmínek vzdělávání dvouletým dětem zejména v oblasti věcných a psychosociálních podmínek, životosprávy, organizace a mnoha dalšího. (RVP PV, 2018)

„Při podpoře a rozšiřování institucionální péče o děti mladší tří let je třeba se zamýšlet nad možnými riziky a vyvarovat se např. preferování zájmů dospělých nad zájmy dvouletého dítěte. Hrozí nebezpečí přetěžování a manipulace. (Kropáčková, Splavcová, 2016, s. 73)

2. 1 Věcné podmínky

2. 1. 1 Vybavení tříd a venkovních prostorů

V případě heterogenního uspořádání třídy je nutné zvážit vhodnost hraček a didaktických pomůcek. Vybavení třídy je nutné doplnit o vybavení, hračky a didaktické pomůcky pro děti od dvou let. Je dobré třídu dovybavit hračkami umožňující nápodobu, tedy dostatečným množstvím kočárků, náradí, aut a podobně. Kromě hraček je dobré zřídit i knihovničku určenou pro dvouleté děti s dostatečným množstvím leporel. U dětí v tomto stádiu vývoje jsou velmi atraktivní hračky zvukové a současně i hračky konstruktivní, kostky či stavebnice. Nebezpečné předměty, stavebnice s malými částmi je nutné odstranit z dosahu dětí. Hrozí vdechnutí malých částic. (Splavcová, Kropáčková, 2016)

Pro mladší a starší batolata jsou sepsány inspirační seznamy hraček. Pro mladší batolata doporučují například kostky, skládačky, panenky, auta, hudební hračky, hmatové hračky, leporela a odrážedla. Pro starší batolata uvádí například puzzle, nástroje umožňující hru nápodobou, knihy, korále různých tvarů, velikostí a mnoho dalšího. (Lazzari, 2013)

Při vybírání hraček a pomůcek do tříd pro dvouleté děti, je nutné si uvědomit, že každé dvouleté dítě je na různém stupni vývoje. Pan Matějček upozorňuje na fakt, že výběr hraček nezáleží na kalendářním věku, ale na vývojovém věku. (Matějček, 2000)

Stejně jako vnitřní část mateřské školy je nutné zohlednit vzhledem k věku dětí i venkovní část mateřské školy „Školní zahrady bývají vybaveny rozličnými herními, relaxačními a sportovními prvky, které jsou pro různé věkové kategorie předškolních dětí. Důležité je zajistit využívání pouze odpovídajícího zahradního vybavení škol (průlezky, skluzavky a další prvky) vzhledem k věku.“(Materiál č. 27987/2016-1, 2017, s. 3)

2.1.2 Hygienické vybavení

Hygienické předpisy vzdělávacích institucí upravuje vyhláška č. 410/2005 Sb. Ta zahrnuje i děti ve věku od dvou do tří let. Tato vyhláška stanovuje tyto předpisy: „... pro 5 dětí musí být zřízena jedna dětská mísa a umyvadlo. Maximálně místo 2 WC mís lze instalovat dětské pisoáry, které se umísťují zpravidla ve výši 40 cm. Umyvadla se umísťují zpravidla ve výši 50 cm, výtokový ventil ve výši 60 cm nad podlahou. Umyvadla musí být napojena na společnou mísící baterii, osazenou mimo dosah dětí. Každé umyvadlo se opatří pouze 1 výtokovým ventilem. Umývárna se vybavuje 1 až 2 sprchami řešenými tak, aby děti mohly vstupovat do sprch bez cizí pomoci.“(Vyhláška č. 410/2005, 2005)

Pokud se mateřská škola rozhodne vzhledem k věku dětí pořídit i nočníky, je nutné aby zajistila jejich správné umístění a dezinfekci. V případě, že mateřská škola bude přijímat i děti, které mají pleny, je nutné dovybavit třídu o přebalovací pult a speciální odpadkový koš na pleny. V případě, že budou děti využívat v mateřské škole pleny, je důležité, aby mateřská škola zajistila jejich ekologickou likvidaci podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech. Také je nutné počítat s prostorem, ve které budou čisté pleny, případně ubrousky a další hygienické pomůcky uloženy. Inkontinenční pomůcky pro děti budou obstarávat rodiče. Je nevhodné používat nestabilní plastové schůdky k toaletám. (Materiál č. 27987/2016-1, 2017)

2. 2 Životospráva

V této kategorii je třeba upravit zejména režim dne. „*Děti mladší tří let potřebují výrazně více spánku a odpočinku než děti starší. Tomu je potřeba přizpůsobit režim dne. Je nutné počítat s tím, že se děti dříve unaví, nevydrží u jedné činnosti tak dlouho jako děti starší, na každou činnost potřebují více času a pomoci dospělého.*“ (Kropáčková, Splavcová, 2016, s. 80)

Úpravu stravování dětí v mateřské škole upravuje vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování. Děti mladší třech let jsou v případě této vyhlášky zařazovány do věkové kategorie 3-6 let. Prozatím pro ně nebyla vytvořena kategorie ve spotřebním koši. (vyhláška č. 107/2005, 2005)

Pedagogičtí pracovníci by měli vybízet děti k napití. Nestačí mít pitný režim volně k dispozici. Stejně tak jako vybízení k napití je důležité vybízení k použití toalety. Současně i kontrolování přiměřenosti oblečení. (Kropáčková, Splavcová, 2016)

U stravovacího režimu není nutné dělat razantní změny. Důležité je se vyvarovat celozrnnému pečivu, ořechům, máku a s opatrností se smí využívat med. Dětem raného věku může celozrnné pečivo způsobit zažívací potíže. (Kropáčková, Splavcová, 2016)

Okolo dvou let věku dítěte je možný výskyt období nechutenství. Dítě občas přestává jíst jídla, která dříve jedlo. V průběhu několika měsíců začne dítě znovu jíst vše. Je důležité ho do jídla nenutit a přistupovat ke každému dítěti individuálně. (Bom, Huber, 2005)

2. 3 Psychosociální podmínky

Nejdůležitější v psychosociálních podmínkách je pozvolná adaptace dítěte v mateřské škole. Měla by probíhat postupně. V prvních dnech je dobré, aby dítě navštívilo mateřskou školu s rodičem. Čas, který dítě v mateřské škole stráví, by se měl postupně prodlužovat. Je pravděpodobné, že dvouleté dítě bude při odloučení od matky reagovat negativně. Velmi záleží na individuálním stupni vývoje dítěte. (Matějček, 2004)

Dítě začíná postupně navazovat přátelské vztahy. Začíná se více zapojovat do interakcí mezi lidmi. Postupně se odpoutává od matky. Stále je pro dítě ústřední matka, ale snižuje se míra frustrace z odloučení. Dítě se stává nezávislejší, ale současně je stále velmi pevně na matku vázáno. (Šulová, 2004)

Optimální doba adaptace je čtyři až šest týdnů. Po tuto dobu by se měla doba, kterou dítě stráví v mateřské škole, pozvolna prodlužovat. Dále odborníci doporučují několik pravidel, kterými je dobré se řídit při adaptaci. (Kropáčková, Splavcová, 2016)

„1. Prodlužujeme délku pobytu vždy maximálně o stejný časový úsek.

2. Neměníme dobu pobytu v pondělí (nebo po jiném vynechaném dni).

3. Ponecháme dítěti možnost vlastního předmětu (plenka, dudlík, hračka).

4. V prvních dnech, kdy dítě spí, je dobré, když může rodič být k dispozici hned po samovolném probuzení.

5. Dítě nebudíme.

6. Dbáme na potřeby dítěte, hledáme vhodné formy komunikace.“ (Kropáčková, Splavcová, 2016, s. 84)

Pro správný vývoj je velmi důležitý spánek a klidový režim. Dítěti by mělo mít možnost v průběhu dne si jít odpočinout podle své potřeby. Ovšem není přípustné dítě do spánku nutit. V tomto období si dítě může velmi snadno osvojit špatné spánkové návyky. (Bom, Hauber, 2005)

2. 4 Organizace

Počet dvouletých dětí ve třídě upravuje vyhláška 280/2016 Sb., která mění původní vyhlášku č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání a to v tomto znění:

„(3) Třída, ve které se vzdělávají pouze děti od 2 do 3 let, má nejméně 12 dětí a naplňuje se do počtu 16 dětí. Mateřská škola, která má 3 a více tříd, v případě odpovídajícího počtu dětí podle věty první vždy upřednostňuje zřízení samostatné třídy.

(6) Za každé ve třídě zařazené dítě mladší 3 let se do doby dovršení 3 let věku dítěte nejvyšší počet dětí ve třídě podle odstavce 2 snižuje o 2 děti. Postupem podle věty první lze snížit nejvyšší počet dětí ve třídě nejvýše o 6.“ (vyhláška 280/2016, 2016)

Při plánování příprav nebo činností musí vzít pedagogický pracovní v potaz momentální vývojová stádia dvouletých dětí. Program musí být naplánován v souladu s psychosociálními podmínkami a životosprávou. Je důležité si uvědomit, že dvouleté dítě bude daleko dříve unavené než dítě starší. Současně je nutné si uvědomit, že doba, kterou je dítě schopné se soustředit na řízenou činnost, je podstatně kratší oproti starším dětem. Dětem by měly být nabízeny různorodé aktivity, úměrné věku a schopnostem. (Kropáčková, Splavcová, 2016)

„(6) Ve třídě, kde se vzdělávají pouze děti ve věku od 2 do 3 let, nebo kde jsou čtyři a více těchto dětí, vykonává pracovní činnost souběžně nepedagogický pracovník s odbornou způsobilostí

a) k výkonu povolání všeobecné sestry, dětské sestry, zdravotnického asistenta, porodní asistentky, zdravotnického záchranáře,

b) učitele mateřské školy⁸), vychovatele⁹), nebo

c) chůvy pro děti do zahájení povinné školní docházky¹⁰).“ (Vyhláška č.280/2016, 2016)

3 SOUČASNÁ MATEŘSKÁ ŠKOLA A JEJÍ ŘÍZENÍ

Mateřská škola prošla po roce 1990 velkými změnami. Došlo ke změnám priorit. Současné mateřské školy se nezaměřují na kolektivní cíle a přesný časový harmonogram, ale naopak se velmi podporuje individuálnost jednotlivých dětí. Na základě podpory a respektování individuálnosti děti došlo i k většímu otevření pro rodiče a možnosti vzniku nových alternativních směrů předškolního vzdělávání. (Koťátková, 2014)

Tyto změny zapříčily vznik tzv. osobnostně orientovaný model předškolní výchovy. Začal být využíván citlivější přístup k dítěti, začal se klást důraz na dodržování psychohygienických zásad, respektování individuálních osobností a zvláštností dětí. Na základě změny přístupu k dítěti bylo nutné upravit i organizační podmínky. Snižovaly se počty dětí ve třídách, začal se měnit režim dne, vznikaly heterogenní třídy, do školek začaly docházet děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Rodiče se mohli začít podílet na programu předškolního vzdělávání. (Bečvářová, 2010)

3. 1 Řízení mateřské školy

„Řízení je proces, který má přinést žádoucí výsledky za pomoci nejlepšího využití lidských, materiálních a finančních zdrojů, které má organizace k dispozici.“ (Bečvářová, 2003, s. 37)

Řídící proces se člení do několika částí. Konkrétně je to rozhodování a plánování, organizování, personální zajištění, vedení lidí a následnou kontrolou. Je důležité všechny kroky provádět ve spojení s pozitivní motivací. (Průcha, 2009)

V současných mateřských školách se využívá takzvané strategické řízení a plánování. To znamená, že řídicí pracovník společně se svými kolegy dlouhodobě plánuje a směřuje danou organizaci k předem vytyčenému cíli. *„Strategické řízení je klíčovou a nejvyšší manažerskou aktivitou, kde se uplatňují všechny manažerské funkce, formulují se pravidla fungování, stanovují se priority a oblasti směřování v dlouhodobém horizontu včetně směru, kterým se MŠ bude ubírat.“* (Syslová, 2015, s. 62)

Doporučují se tři kroky, kterými by se měl ředitel řídit při vypracovávání strategie:

1. Analytický krok- prozkoumání externích a interních podmínek, vytyčení si ústředních vlivů na současnost a budoucnost školy
2. Koncepční krok- vyjádření, formulace a výběr dané strategie, zohlednění finančních, lidských a materiálních možností
3. Realizační krok- uskutečnění, příprava, řízení a realizace změny (Trojan, 2012)

Tyto kroky bývají rozšiřovány o další čtvrtý krok a to o evaluaci, hodnocení, do kterého zahrnuje sebehodnocení, ale i kontrolu. Evaluace je nesmírně důležitá. (Bečvářová, 2003)

„V ČR za personální strategii, politiku a celou personální práci odpovídá ředitel jako státní orgán (zákon č. 564/1990 Sb. o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů).“ (Eger, 2003, s. 13)

Ředitel se podílí na personálním managementu, především při výběru zaměstnanců. Má povinnost dopředu plánovat a zajistit vždy plné obsazení pedagogického kolektivu podle počtu dětí, ale i zajistit dostatek nepedagogických pracovníků pro správný a kvalitní chod mateřské školy. Při výběru pracovníků se řídí ředitel jasně danými kritérii, která zahrnují požadované dosažené vzdělání, trestní bezúhonnost a mnoha dalšími. (Syslová, 2015)

Součástí personálního managementu je i další rozvoj a následné hodnocení podřízených. Vedení školy by mělo pro své zaměstnance připravovat dostatečně příznivé podmínky pro další vzdělávání. Mělo by zajistit kladné materiální, organizační i motivační podmínky. (Syslová, 2015)

Ředitel by se měl podílet na rozvoji svých pracovníků. Měl by se zaměřovat na rozvoj jejich schopností, pomoci jim v osobním růstu a s tím souvisejícím růstu organizace. Dále by se měl zaměřit na snížení množství času potřebného pro zcvik a adaptaci nových pracovníků. Nejdůležitější je pracovat na uspokojování potřeb pracovníků a jejich spokojenosti. (Eger, 2004)

Ředitel má úlohu ovlivňovat i vztahy na pracovišti. Kladné vztahy na pracovišti ovlivňují motivaci, úsilí a zájem podřízených aktivně se podílet v pracovním procesu. Vztahy na pracovišti ovlivňuje řídicí styl ředitele, způsob jeho komunikace mezi ředitelem a zbytkem kolektivu.(Syslová, 2015)

3. 1. 2 Ředitel mateřské školy

„Ředitel školy- vedoucí pracovník odpovídající za obsahové, personální, organizační, finanční a hmotné zabezpečení výchovně-vzdělávacího procesu ve škole. Jmenuje a odvolává ho příslušný školský úřad. Jeho práva a povinnosti stanoví zvl. Zákon o státní správě a samosprávě ve školství a zákony a vyhlášky o jednotlivých typech škol.→ školský management Lit: Zákon č. 564/1990 Sb." (Průcha, 1998, s. 215)

Zákon č. 561/2004 Sb. definuje post ředitele takto: *„(1) Orgánem školské právnické osoby zřízené ministerstvem, krajem, obcí nebo svazkem obcí je ředitel." (Zákon č. 563/2004, 2004)*

3. 1. 2. 1 Předpoklady

Ředitel mateřské školy musí splnit předpoklady pro pedagogické pracovníky a současně i pro ředitele škol. Musí prokázat svoji způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, zdravotní způsobilost, odbornou kvalifikaci. Tuto část musí splňovat každý pedagogický pracovník. Předpoklady pro výkon činnosti ředitele jsou dále rozšířeny. Ředitelem smí být pouze fyzická osoba. Musí prokázat praxi ve výkonu přímé pedagogické činnosti, pro ředitele mateřské školy to jsou 3 roky. (Zákon č. 563/2004, 2004)

3. 1. 2. 2 Povinnosti ředitele mateřské školy ve vztahu k dvouletým dětem

Povinnosti ředitele mateřské školy jsou zapsány v Zákoníku práce a v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. Ve vztahu k dvouletým dětem je nejdůležitější personální management, získat podporu a pomoc od celého týmu svých podřízených. Dále je důležité postavení ředitele jako prostředníka v komunikaci se zřizovatelem, případně s rodiči. Ředitel, stejně tak jako učitel, musí znát všechna vývojová specifika dvouletých dětí. Nejen pro případné organizační změny, ale i pro přímou pedagogickou činnost.(Kropáčková, Splavcová, 2016)

Dále je povinností ředitele zajistit dostatek kvalifikovaného personálu, který bude zajišťovat péči, výchovu a vzdělávání dvouletých dětí. V tomto případě může ředitel využít možnost asistentů či pedagogů. Současně s tím má povinnost dohlížet a podílet se na podmínkách vzdělávání dvouletých dětí. (RVP PV, 2018)

3. 1. 2 Učitel mateřské školy

3. 1. 2. 1 Předpoklady

Učitelé mateřských škol musí splnit předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka, které ukládá Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a to způsobilost k právním úkonům, kvalifikací, prokázat že je bezúhonný a zdravotně způsobilý. (Zákon č. 563/2004)

3. 1. 2. 2 Povinnosti učitele mateřské školy ve vztahu k dvouletým dětem

Základní povinnosti učitele mateřské školy jsou jasně vymezeny v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. Tyto povinnosti jsou sepsány obecně, a proto se vztahují i k dvouletým dětem. Při vzdělávání dvouletých dětí je nezbytně nutné, aby paní učitelka znala jejich vývojová specifika a plně je respektovala. Dvouleté děti vyžadují citlivý, tolerantní a klidný přístup. Je nutné upravit režim dne i náplň výchovně vzdělávacích aktivit, úměrně schopnostem a věku dětí. (Kropáčková, Splavcová, 2016)

Například hra je na úrovni paralelní. Děti si hrají rády vedle sebe, ale špatně snáší, pokud jim hru někdo narušuje. Na základě toho vznikají nové nároky na učitele v mateřských školách, týkajících se vedení dětí a jejich usměrňování. (Matějček, 1989)

Důležité je citlivě reagovat na potřeby dětí a rozpoznat jejich aktuální potřeby. Při práci s dvouletými dětmi je potřeba daleko více dopomoci a podpory ze strany učitele mateřské školy. Nejdůležitější je zvládnutí období adaptace dítěte v mateřské škole. Čím je dítě mladší, tím je pro něj toto období náročnější. (Kropáčková, Splavcová, 2016)

3. 2 Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020

„ *Schválením Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 vládou definitivně pozbývá platnost Národní program rozvoje vzdělávací soustavy (Bílá kniha) z roku 2001.*“ Tvůrci této strategie se zaměřují na méně priorit, na které je potřeba se zaměřit v kratším časovém úseku. Pro tuto strategii byly zvoleny tři průřezové priority.

„ • *snižovat nerovnosti ve vzdělávání,*

• *podporovat kvalitní výuku a učitele jako její klíčový předpoklad,*

• *odpovědně a efektivně řídit vzdělávací systém.*“ (Strategie 2020, 2014, s. 3)

Podstatou budoucího rozvoje vzdělávání je nastavit podmínky všem tak, aby každý měl možnost dosáhnout svého maximálního vzdělávacího potenciálu. (Strategie 2020,2014)

3. 2. 1 Strategie vzdělávání 2020 a předškolní vzdělávání

Ve strategii 2020 jsou zahrnuty všechny stupně vzdělávání. V oblasti předškolní výchovy jsou vyčleněny další cíle, které by měly být naplněny do roku 2020. Některé z nich, jako například zařazení povinného posledního předškolního roku, jsou již splněné. „*V rámci školské reformy byla uzákoněna povinnost zřizovatelů mateřských škol (v naprosté většině případů jde o obce) poskytnout místo v mateřských školách všem dětem v posledním ročníku před nástupem povinné školní docházky.*“ (Strategie 2020, 2014)

Mezi další cíle patří eliminovat školní odklady, navýšit kapacity mateřských škol, aby mohly být přijaty všechny děti. „*V posledních letech se navíc v důsledku nástupu silnějších populačních ročníků začaly zvyrazňovat kapacitní problémy.*“ (Strategie 2020, 2014)

Je třeba posilovat spolupráci mezi školou a rodiči, je nezbytné začít přemýšlet o vyšší kvalifikaci předškolních pedagogů a posilovat alternativní formy vzdělávání (např. dětské skupiny) dokud nebudou kapacity mateřských škol dostatečné. Je zapotřebí rovněž co nejdříve navrhnout řešení v oblasti vzdělávání dětí do třech let. „*Česká republika se na rozdíl od většiny evropských států navíc vyznačuje absencí fungujícího systému rané péče pro děti do 3 let.*“ „*Naléhavým úkolem pro následující období, jehož*

řešení si vyžádá meziresortní koordinaci, je proto zajistit systémové řešení péče a vzdělávání pro děti od nejranějšího věku.“ (Strategie 2020, 2014)

3. 3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program vymezuje základní podmínky, požadavky a pravidla pro institucionální předškolní vzdělávání. Tento dokument je závazný pro všechny vzdělávací instituce, které jsou součástí sítě škol a školských zařízení. Na základě tohoto dokumentu jsou vytvářeny školní vzdělávací programy. (RVP PV, 2018)

Je formulován tak, aby byl v souladu se současnými kurikulárními reformami. Mezi hlavní principy patří respektovat vývojová specifika a individuální možnosti a potřeby dětí. Zaměřuje se na klíčové kompetence a kvalitu předškolního vzdělávání. Umožňuje mateřských školám přizpůsobovat vzdělávání jejich konkrétním možnostem. Poskytuje kritéria pro vnitřní a vnější evaluaci. (RVP PV, 2018)

„Rámcové cíle- vyjadřují univerzální záměry předškolního vzdělávání

Klíčové kompetence- představují výstupy, resp. obecnější způsobilosti, dosažitelné v předškolním vzdělávání

Dílčí cíle- vyjadřují konkrétní záměry příslušející té které vzdělávací oblasti

Dílčí výstupy-dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které dílčím cílům odpovídají“ (RVP PV, 2018, s. 9)

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Cíle bakalářské práce, metodika

Cílem této bakalářské práce je zjistit, čeho se nejvíce obávají řídicí pracovníci mateřských škol při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol. Dále je důležité odhalit, co vnímají jako největší problém při přijímání dvouletých dětí. Jaké změny je nutné z jejich pohledu udělat pro pobyt dvouletých dětí v mateřské škole.

4. 1 Výzkumné cíle

1. Zmapovat obavy řídicích pracovníků mateřských škol při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol.
2. Popsat problémy, které řídicí pracovníci mateřských škol spatřují při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol.
3. Zjistit, jaké změny je nutné udělat z pohledu řídicích pracovníků mateřských škol pro pobyt dvouletých dětí v mateřské škole.

4. 2 Výzkumné otázky

1. Čeho se nejvíce obávají řídicí pracovníci mateřských škol při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol?
2. V čem spatřují řídicí pracovníci mateřských škol největší problém při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol?
3. Jaké změny jsou nutné udělat z pohledu řídicích pracovníků mateřských škol pro pobyt dvouletých dětí v mateřské škole?

4. 3 Výzkumné šetření

4. 3. 1 Charakteristika výzkumného vzorku

Při uskutečňování předvýzkumu za pomoci rozhovoru, byli komunikačními partnery řídicí pracovníci mateřských škol. Celkový počet respondentů je šest. Rozhovory, byly

nahrávány ve dvou městech a to v Českých Budějovicích a Světlé nad Sázavou. Komunikační partneři v Českých Budějovicích, v době nahrávání rozhovoru, studovali obor Učitelství pro mateřské školy na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Tito respondenti pochází z různých částí České republiky. Ve Světlé nad Sázavou pocházejí řídící pracovníci z oblasti bývalého okresu Havlíčkův Brod. Respondenti byli vybráni, protože se o problematiku dvouletých dětí v mateřských školách zajímají, část z nich s dvouletými dětmi již pracuje. Věkové rozložení tázané skupiny je od dvaceti třech let až do čtyřiceti pěti let. Komunikační partneři byly výhradně ženy. Konkrétně ředitelky mateřských škol, zástupkyně mateřských škol a vedoucí učitelky mateřských škol. Jejich odborná kvalifikace odpovídá požadavkům zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících. Čtyři ze šesti řídících pracovníků mají absolutorium na pedagogické fakultě.

4. 3. 2 Použité metody

Pro zjištění informací je použit smíšený výzkum. „*Smíšený výzkum je definován jako obecný přístup, v němž se míchají kvantitativní a kvalitativní metody, techniky nebo paradigmaty v rámci jedné studie.*“ (Hendl, 2005, s. 60)

Ke zmapování základních informací pro výzkum byla použita kvalitativní metoda, konkrétně rozhovor, který byl vedený s řídícími pracovníky mateřských škol. Tato metoda má mnoho výhod oproti ostatním, například navázání osobního kontaktu a s tím související možnost sledovat reakce a neverbální projevy tázaného a současně více proniknout do motivů a postojů k danému tématu. (Chráška, 2007)

Ze zjištěných výsledků rozhovorů bylo vypracováno dotazníkové šetření. Dotazník tvoří 20 otázek. Odpovědi jsou uskutečňovány formou ano x ne, seřazené podle preference respondentů, případně otevřených otázek. Dotazníky byly rozeslány v elektronické podobě. Výsledky jsou zpracovány a následně prezentovány za pomoci grafů.

4. 3. 3 Sběr dat

Rozhovory byly vedeny s řídicími pracovníky, s ředitelkami mateřských škol, jejich zástupci a vedoucí učitelkou mateřské školy. Probíhaly převážně v prostorách školy, dále kavárně a knihovně. Byly natáčeny se souhlasem všech respondentů. Jejich délka se pohybuje od 5 do 15 minut. Rozhovory byly nahrávány na mobilní telefon. Jejich přepis je doslovný a může obsahovat gramaticky nesprávné tvary.

Respondenti byli dopředu informováni o anonymnosti rozhovoru. Nikde nebude uvedeno jejich jméno, název či adresa školy, kde pracují. Před samotným pokládáním výzkumných otázek, proběhlo krátké seznamování a zjišťování základních informací. Tři respondenti mají zkušenost s dvouletými dětmi v jejich mateřské škole.

Řídicím pracovníkům byly položeny tyto základní informační otázky:

Jaký je váš věk?

Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Jaké je vaše pracovní pozice?

Tab. Č. 1 souhrn základních informací

	Pohlaví	Věk	Vzdělání	Pracovní pozice
Respondent č. 1	Žena	45	Vysokoškolské vzdělání	Zástupkyně ředitele mateřské školy
Respondent č. 2	Žena	23	Středoškolské vzdělání	Vedoucí učitelka
Respondent č. 3	Žena	24	Vysokoškolské vzdělání	Zástupkyně ředitele mateřské školy
Respondent č. 4	Žena	40	Vysokoškolské vzdělání	Ředitelka mateřské školy
Respondent č. 5	Žena	45	Středoškolské vzdělání	Ředitelka mateřské školy

Respondent č. 6	Žena	35	Vysokoškolské vzdělání	Zástupkyně ředitele mateřské školy
------------------------	------	----	---------------------------	---------------------------------------

Zdroj: vlastní tvorba

První otázky v rozhovoru se zaměřují na obavy řídicích pracovníků při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol. Následují otázky se týkající kvalifikace a případných problémů s přijímáním dvouletých dětí do mateřských škol. Poslední otázky jsou věnované změnám, které jsou nutné podle řídicích pracovníků udělat, před nástupem dvouletých dětí do mateřských škol.

Otázky pro řídicí pracovníky mateřských škol

1. Čeho se nejvíce obáváte při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol?
2. Obáváte se, že časné zařazení dětí do mateřské školy může narušit vztah dítěte k jeho rodině? Pokud ano, Jak?
3. Jaký je podle vás ideální počet dvouletých dětí na jednu paní učitelku?
4. Vnímáte svoji kvalifikaci jako dostačující pro péči o dvouleté děti? Pokud ne, proč? Pokud ano, proč?
5. Uvítala byste možnost rozšíření své kvalifikace v oblasti vzdělávání dvouletých dětí? Ano, Jakou formou? Ne, proč?
6. Co vnímáte jako největší problém při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol?
7. Jaké změny jsou podle vás nutné udělat pro pobyt dvouletých dětí v mateřské škole?
8. Jaké konkrétní změny v materiálním zázemí (vybavení třídy, venkovní zázemí) jsou podle Vás nutné udělat pro docházku dvouletých dětí?
9. Jaké konkrétní změny v organizaci dne je nutné podle vás udělat pro docházku dvouletých dětí?

10. Jaké věkové uspořádání je podle vás lepší heterogenní nebo homogenní? Vysvětlete.

4.4 Výsledky výzkumného šetření

4. 4. 1 Výsledky rozhovoru

Výsledky první výzkumné části, kvalitativního výzkumu na téma Obavy řídících pracovníků mateřských škol při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol byly zpracovány na základě otevřeného kódování. Při zpracování výsledných přepisů rozhovoru jsem dospěla k několika kategoriím. Tyto kategorie vycházejí z výzkumných cílů bakalářské práce. Konkrétně jsem dospěla k těmto kategoriím:

- **Obavy z období adaptace**
- **Obavy z narušení vztahu dítěte vůči rodině**
- **Obavy z nepřipraveného prostředí mateřských škol**
- **Problémy s materiálním zázemím**
- **Problémy s nedostatečným vzděláním**
- **Problémy s rodiči**
- **Změny v materiálním zázemí**
- **Změny v organizaci dne**
- **Změny v počtu dětí**

Obavy z období adaptace

Výsledky rozhovoru prokázaly hned několik oblastí, kterých se řídící pracovníci obávají. V odpovědích se současně objevovalo více oblastí současně. Mezi nejčtenější odpovědi patří obavy z období adaptace. Respondent číslo 1 : *„Tak asi nejvíc toho adaptačního období, že budou plakat, že se jim bude stýskat.“* Mezi respondenty byli tři řídící pracovníci, kteří již s dvouletými dětmi pracují. Tito respondenti mají své obavy, potvrzené z praxe. Setkali se s problémy v období adaptace dvouletého dítěte. Respondent číslo 5 popisuje svoji zkušenost takto: *„Chlapeček vnímá odloučení od matky, jako to že ho matka nechce. Dělá jí zbytečné scény.“* Respondent č. 6 má zase zkušenost s opětovným pomočováním, které se objevilo po nástupu do mateřské školy.

„Docházelo k tomu pomočování a to tam to dítě bylo na dopoledne. Maminka říkala, že dítě je již bez plen, že doma to zvládají a bohužel ve školce to nešlo.“

Obavy z narušení vztahu dítěte vůči rodině

Všech šest respondentů se shodlo na obavách z narušení vztahu dvouletého dítěte vůči jeho rodině, při brzkém odloučení. Obávají se, že časné odloučení od rodiny může pokazit vztahy k rodině a dítě si z toho může nést následky do dalšího života. Respondent č. 3: *„Takhle o tom mluví i pan Herman. Že je to jedno tělo, jedna duše a najednou to prostě není. Že se takto od sebe odtrhnou. A když to dítě bude mít tu adaptaci špatnou, bude plačtivý, bude hysterický. Tak si myslím, že si to ponese celý život sebou.“* Respondenti pracující s dvouletými dětmi mají zkušenost se změnou chování dítěte v rodině po nástupu do mateřské školy. Respondent č. 1: *„Vidím v tý školce, že ty děti si to vybírají jinak, že dost často ty maminky pak odmítají, když přijdou.“* Respondent č. 5 hovoří o své zkušenosti takto: *„Maminka říká, že se snaží negativně prosazovat i doma. Podle mě to dítě vnímá, jakože je vytrženo z té rodiny.“*

Obavy z nepřipraveného prostředí mateřských škol

Mezi další obavy uvedli současnou nepřipravenost mateřských škol pro přijímání dvouletých dětí. Respondent č. 4: *„Nejvíce asi toho, že na to ty mateřská školy nejsou připravený. Jak do vybavení, tak do materiálních podmínek, tak personální, prostě nic.“* V oblasti personálních podmínek se dotazovaní řídicí pracovníci obávají nedostatku personálu. Respondent č. 2: *„Obávám se toho, že nebude dostatek personálu v mateřských školách, aby se o ty děti postaral.“* Všichni respondenti se shodli na tom, že s dvouletými dětmi je nutností mít ve třídě kvalitní chůvu.

Problémy s materiálním zázemím

Z výsledků rozhovorů je patrné, že v souvislosti s obavami se objevují i problémy, které řídicí pracovníci spatřují. Převážně se problémy vztahují k nedostatečně připravenému prostředí mateřských škol. Opětovně jsou zmiňovány problémy v materiálním zázemí mateřských škol a v personálním zajištění. Respondent č. 2: *„V mateřských školách není dostatek personálu. Bojím se, že teďka chůvy jsou, ale přijde doba, kdy na ně nebudou*

peníze a chůvy nebudou a co my pak tam s nimi budeme dělat ve dvou lidech.“ Ve vybavenosti a prostorách mateřských škol vidí problémy například respondent č. 4: *„Největší problém, největší problém jsou ty prostory. Ty děti toho tolik nepotřebují, ale ve většině školek, co takhle znám, tak je hodně stovebnic. Je tam toho naopak až přehřčeno. Ty děti jsou přehlčený podnětama.“* Problémy ve vybavenosti tříd zmiňují i respondenti, kteří mají dvouleté děti ve třídě. Respondent č. 6 uvádí: *„My tam máme problém i s tím, že máme školku v duchu Montessori, takže tam máme spoustu přírodních pomůcek, kamínků, písku, větviček, mouky. Takže by bylo potřeba, aby tam byl jeden člověk přímo k dvouletým dětem, aby něco nesnědly. Ty školky jsou vybavené pro děti od tří let a pro větší děti.“*

Problémy s nedostatečným vzděláním

Část tázaných respondentů se obává nedostatečného vzdělání v oblasti péče a vzdělávání dvouletých dětí, a to i ti, kteří mají absolutorium na pedagogických fakultách. Respondent č. 3: *„Tak já mám bakalářské vzdělání z předškolní pedagogiky a děti mladší dvou let jsme za celé tři roky neprobírali, jenom klasicky vývojová psychologie, ale zabývali jsme se tři roky a více. Takže vysokoškolsky ne.“* Respondent č. 2: *„Určitě ne, protože jsem prošla střední školou a vysokou školou a nejsem dostatečně připravená. Nebo nepřipadám si dostatečně připravená na péči o dvouleté děti“.* Mezi odpověďmi se objevil názor, že nedostatečnou kvalifikaci vnímají respondenti především, protože sami nejsou rodiči. Respondent č. 2: *„Ale hlavně velké mínus vnímám v tom, že nejsem máma. Myslím si, že matky, které dělají v mateřské škole paní učitelky, to s nimi mají jednoduší.“* Naproti tomu respondenti, kteří mají pocit, že mají dostatečné vzdělání, jsou všechny matkami. Respondent č. 4: *„Stoprocentně, protože jsem máma. Na středních školách nás připravovali jak ty děti vzdělávat, tady nejde o vzdělávání, ale o péči, přebalování a hraní a mazlení. Ty děti to prostě potřebují.“*

Problémy s rodiči

Respondenti, kteří mají praxi s dvouletými dětmi, uvádí problémy s rodiči, převážně v období adaptace, kdy se rodiče dostatečně nezapojují. Následně uvádí, že někteří

rodiče neodhadnou dobu, kterou dítě stráví ve školce bez větších obtíží. Respondent č. 5: *„Rodiče spěchají do práce, takže tam děti z tohoto důvodu dávají a potom se to ještě odráží v tom, když rodiče nechávají, máme děti ve školce, které jsou tam od šesti hodin, dvou až tříleté, až do půl čtvrté. Takže i ten čas, že ty rodiče neodhadnou.“* Respondent č. 1: *„Maminky je tam dost často chtějí dávat i na to spinkání odpoledne, a to už je pro ně dost dlouhé.“* Další respondent uváděl problémy s rodiči v neochotě spolupracovat v období adaptace, a celkové problémy v přístupu rodičů. Z důvodu zachování anonymity si nepřál uvést přímou citaci, ani více podrobné detaily.

Změny pro pobyt dvouletých dětí v mateřské škole

Všichni tázaní respondenti odpověděli, že pro docházku dvouletých dětí je nutné udělat velké změny. Vnímají současný stav mateřských škol jako nepřipravený. Jimi jmenované nutné změny jsou velkého rozsahu.

Změny v materiálním zázemí

Největší váhu přiřkládají respondenti změnám v materiálním zázemí třídy a současně i venkovních prostor. Všech šest respondentů jmenovalo nutné změny v sociálním zázemí mateřských škol. Konkrétně pořízení dobře přístupných sprchových koutů, nočníků, přebalovacích pultů a s nimi souvisejících košů na použité pleny. Respondent č. 4: *„Rozhodně teda sprchový kout, přebalovací pulty, prostory, kam ukládat použité pleny.“* Respondent č. 5: *„Je potřeba, aby tam byl sprchový kout, který teda už většinou v těch školkách je, ale musí být přizpůsobený tomu, aby si tam mohly děti hezky stoupnout. Záchody aby jim byly přizpůsobené, určitě přebalovací pulty. Pro příklad uvádím změny, které vykonali v mateřské škole respondenta č. 6. „Jsme školka vesnického typu, přebalovací pulty zatím nemáme, ale v budoucnu asi budou potřeba být. Zatím to teda naše děti zvládly nebo jsme to holt musely přebalovat prostě, jak to šlo. Měnili jsme, přinesli si své nočníky, kdo potřeboval, protože i když máme malé záchody, tak některé děti se na ně nevyhouply, nebo se bály, že spadnou. Pak pomůcky, které se nám zdály, nebezpečné jsme vytrídily a daly jsme je do vyšších poliček, aby k nim neměly přístup.“*

Další velkou nutnou změnu vnímají řídicí pracovníci v prostoru a ve vybavení třídy. Jmenován byl převážně dostatek bezpečného prostoru pro pohyb a volnou hru. Respondent č. 4: „Dostatek *prostoru pro pohyb*.“ Respondent č. 1 uvádí: „*Chtělo by to, aby ti dvouletáci měli možnost alespoň nějakých oddělených prostorů, kde by měli svoje hračky*“. Nadále otevřené úložné boxy, ale také nábytek přizpůsobený antropometrickým požadavkům dvouletých dětí. Respondent č. 2: „*Upravit skříně, kde jsou hračky, aby byly přístupné pro dvouleté děti*.“ Respondent č. 3: „*Pak upravit výšku stolečku a židliček*.“

Ne méně důležité jsou podle tázaných nutné změny ve vybavení hraček. Dle jejich odpovědí je nutné umístit nevhodné hračky tak, aby na ně dvouleté děti nedosáhly. Respondent č. 6: „*Pak pomůcky, které se nám zdály, nebezpečné jsme vytřídily a daly jsme je do vyšších poliček, aby k nim neměly přístup*. Respondent č. 1 „*Jsou tam zase hračky s malýma dílkama. Máme to docela problém uhlídat*.“ Jeden z tázaných zmiňoval, že většina hraček, které ve školce mají, má atest pro děti až od třech let a více. Respondent č. 3: „*Materiální hračky jsou od 3 let, takže mít hračky do tří let, nebo spíš od jednoho roku*.“

Mimo vybavení tříd zmiňovali respondenti, také ostatní prostory mateřských škol konkrétně dětská hřiště či zahrady. Respondent č. 3: „*I ta zahrada by měla být přizpůsobena pro ty malé děti. Mít pro ně nižší prolézačky. Teď ty certifikace těch prolézaček jestli budou splňovat podmínky i pro ty dvouleté děti*.“ Respondent č. 6 má přímou negativní zkušenost ve vybavení zahrady: „*Máme spoustu prvků na zahradě, které nejsou pro ty dvouleté, jsou pro ně až nebezpečné*.“ Tento problém řeší tím, že dětem neumožňují vstup na tyto prolézačky, což je pro ně velmi problematické.

Změny v organizaci dne

V organizaci dne je nutné z pohledu respondentů udělat nemalé změny. Ze všech odpovědí je patrný velký rozdíl v organizaci dne pro dvouleté a tříleté děti. Všichni řídicí pracovníci ve svých odpovědích zmiňují zkrácení řízené činnosti, dostatek prostoru pro volnou hru. Respondent č. 2: „*Určitě jim dávat dostatek prostoru pro volnou hru*.“ Mezi další změny uvádějí nutnost připravovat aktivity a vždy přihlížet na individualitu dětí. Současně s tím je velmi důležité aktivity střídat a zkracovat dobu

řízené činnosti. Respondent č. 3: „Nemůžete s nima pracovat 45 minut, opravdu to prokládat, aby to měly zábavný a nechat je odpočívat, a i tu volnou hru, jsou to dvouleté děti, potřebují si hrát samy, nemůžou se nechat řídit.“ Tři z respondentů pracujících s dvouletými dětmi zmiňují velké organizační změny, které museli uskutečnit pro dvouleté děti. Shodli se na tom, že dvouleté děti potřebují oproti starším dětem, upravit režim dne. Konkrétně umožnit jim veškeré činnosti dne dříve (svačit, jít ven, obědvat a i spát). Pro příklad přikládám, jejich konkrétní odpovědi.

Respondent č. 1: „Protože ty děti už jsou v 11 úplně hotový, ty by potřebovaly spát mnohem dřív, jíst mnohem dřív, jít ven mnohem dřív.“

Respondent č. 5: „My máme třídu věkově homogenní, máme uzpůsobený režim dne, kdy děti odcházejí dřív na pobyt na zahradu, nechodíme na vycházky dlouhé, ale jsme na té zahradě a dřív chodíme na oběd. Máme i posunutou hranici doby oběda, děti chodí dřív spát a mají delší čas ke spánku.“

Respondent č. 6: „To je docela problematické, protože ty dvouleté děti jsou unavené, už když vyrážíme na procházku, už zívají, už je problém s oblékáním, protože by si nejradši šli třeba za půl hodiny lehnout.“

Změny v počtu dětí

Všichni respondenti se shodli na tom, že za současného stavu naplnění tříd není reálné se všem dětem věnovat s potřebným individuálním přístupem. Jako nutnost vidí řídicí pracovníci mít ve třídě chuť. Uváděli jako ideální počet dětí na jednu paní učitelku v počtu od tří dětí do maximálně osmi dětí. Průměrný počet dětí na jednu paní učitelku je pět. Respondent č. 4: „No když budeme mluvit o ideálním počtu tak čtyři.“ Respondent č. 2: „Podle mě ideální počet dětí na jednu paní učitelku je pět.“ Respondenti z praxe uvádějí příklady, jak to mají u sebe ve třídě. Respondent č. 6 pracuje v heterogenní třídě „U nás ve školce máme asistentku a ta se právě věnuje těm nejmenším dětem. A tři děti jsou na ni až dost.“ Respondent č. 1 pracuje také v heterogenní třídě věkové, složení dětí je dva až čtyři roky: „Já jsem jich měla sedm a bylo to moc. Čím míň, tím líp. Asi do těch pěti, ale i tak je to jako hraniční“. Třetí

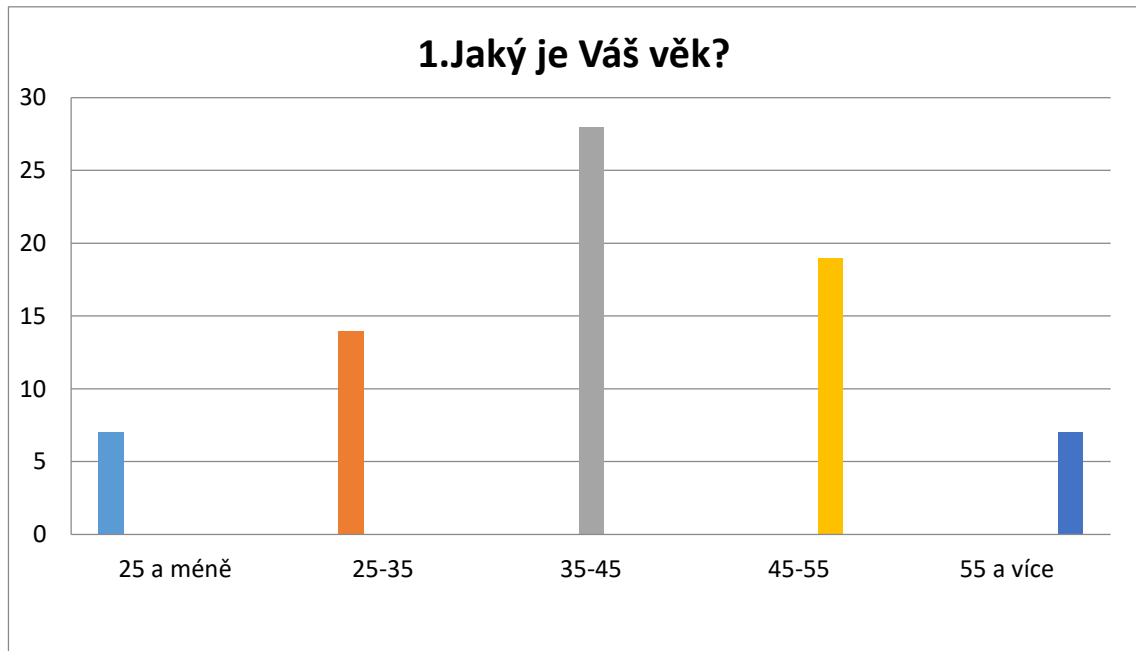
respondent č. 5 uvádí: „*Máme ve třídě šestnáct dětí, dvě paní učitelky a k tomu jednu chůvu. Myslím si, že tenhle počet je optimální a klidně bych viděla hranici patnáct dětí ve třídě s chůvou.*“

Současně s otázkou na počet dětí ve třídě byli respondenti dotazováni na preferenci složení třídy. Pět ze šesti respondentů uvedlo jednoznačně homogenní, tedy od dvou do tří let. Jeden z respondentů odpověděl heterogenní. Jako důvody pro jeho preferování heterogenní třídy, uvedl, že starší děti mohou pomoci s péčí o mladší, například pomáhat s oblékáním a možnost učení se mladších dětí od starších. Respondent č. 3 pracuje v heterogenní třídě od tří do šesti let. Jako zdůvodnění volby heterogenní třídy uvedl: „*Mně vyhovuje heterogenní, i když jsou tam ti maličcí tak zároveň oni ty maličcí se učí od těch větší a vidí, že to jde, zvládnou, ti starší pomáhají těm malým a někteří ti tříletí, tři a půl letí, mají doma sourozence a zajímají se o to přebalování, nebo proč zrovna brečí. Takže i oni se dokáží postarat, pohladit, utěšit, hrát si s nima.*“

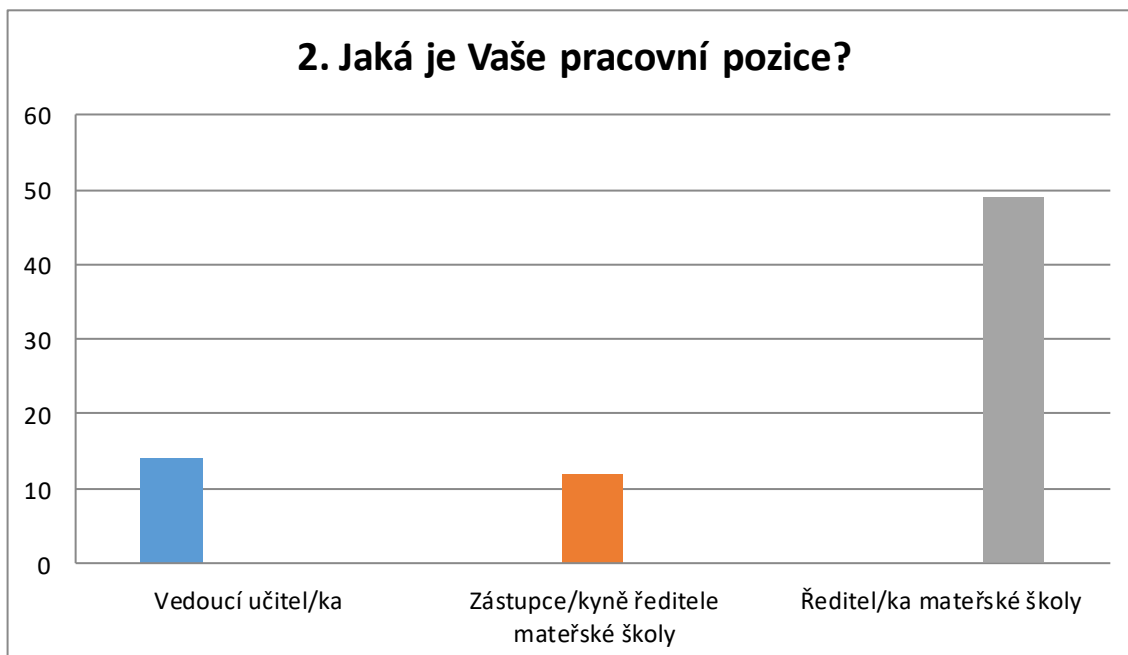
4. 4. 2 Výsledky dotazníkového šetření

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 75 respondentů z řad řídicích pracovníků.

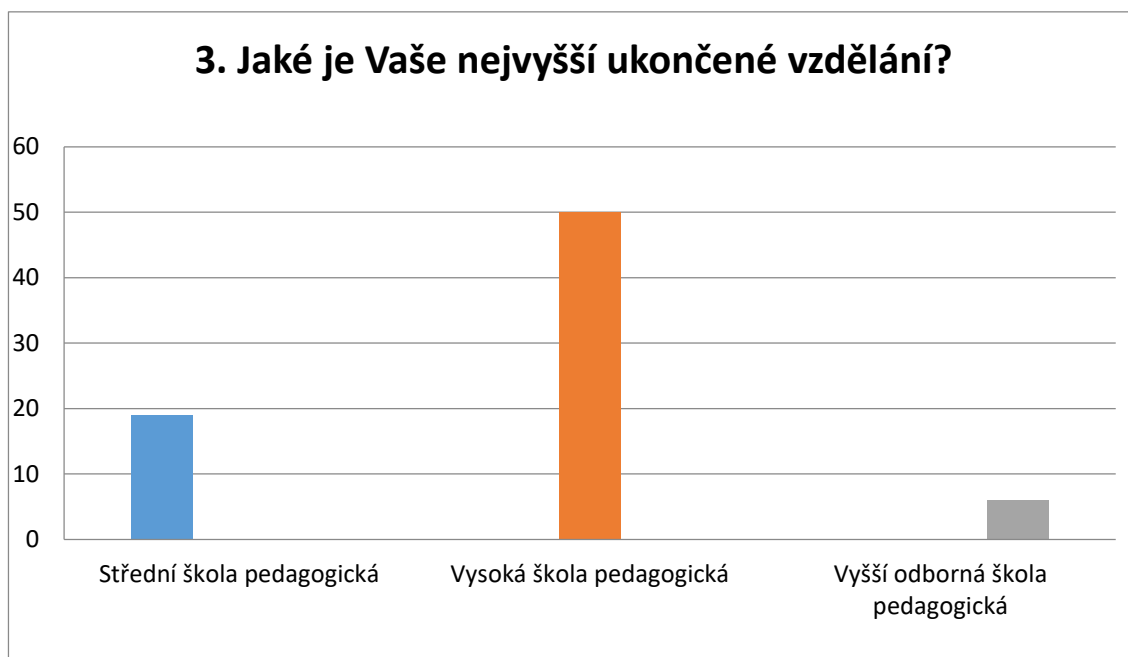
Dotazníky byly vyplněny v elektronické formě.

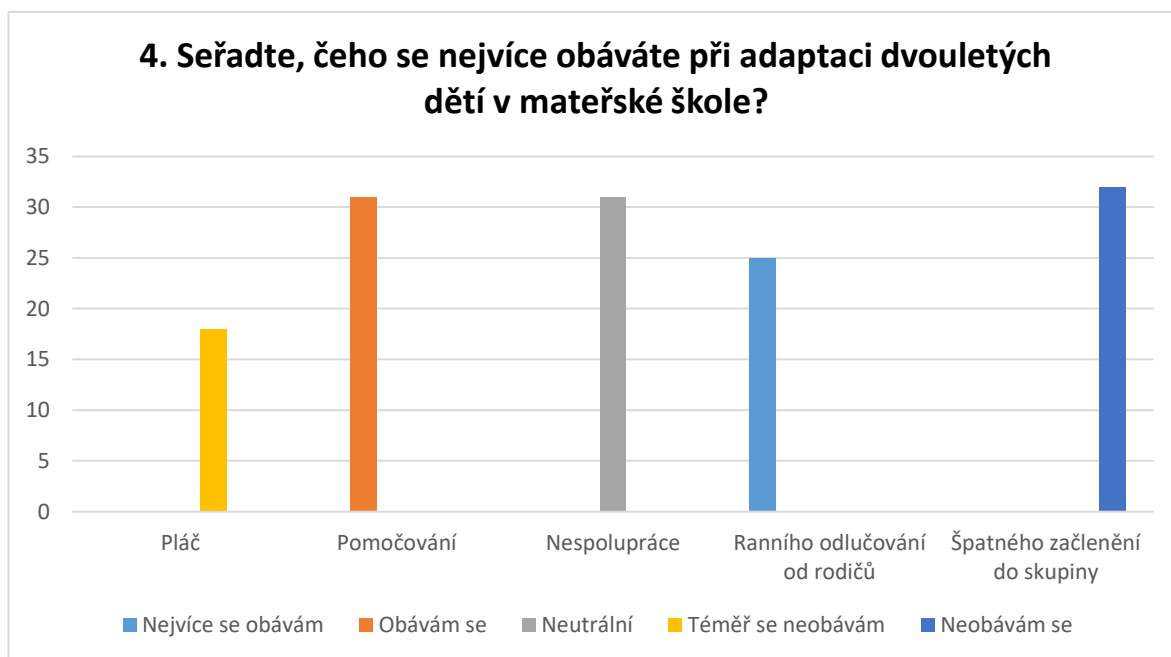
Graf č. 1 - Nejčetnější část respondentů spadá do věkové kategorie 35-45 let (28 ze 75; 37,3%). Druhá nejčetnější část tázaných patří do věkové kategorie 45-55 let (19 ze 75; 25,3%). Následuje věková skupina 25-35 let (14 ze 75; 18,7%). Poslední dvě kategorie měly stejný počet respondentů (7 ze 75; 9,3%).

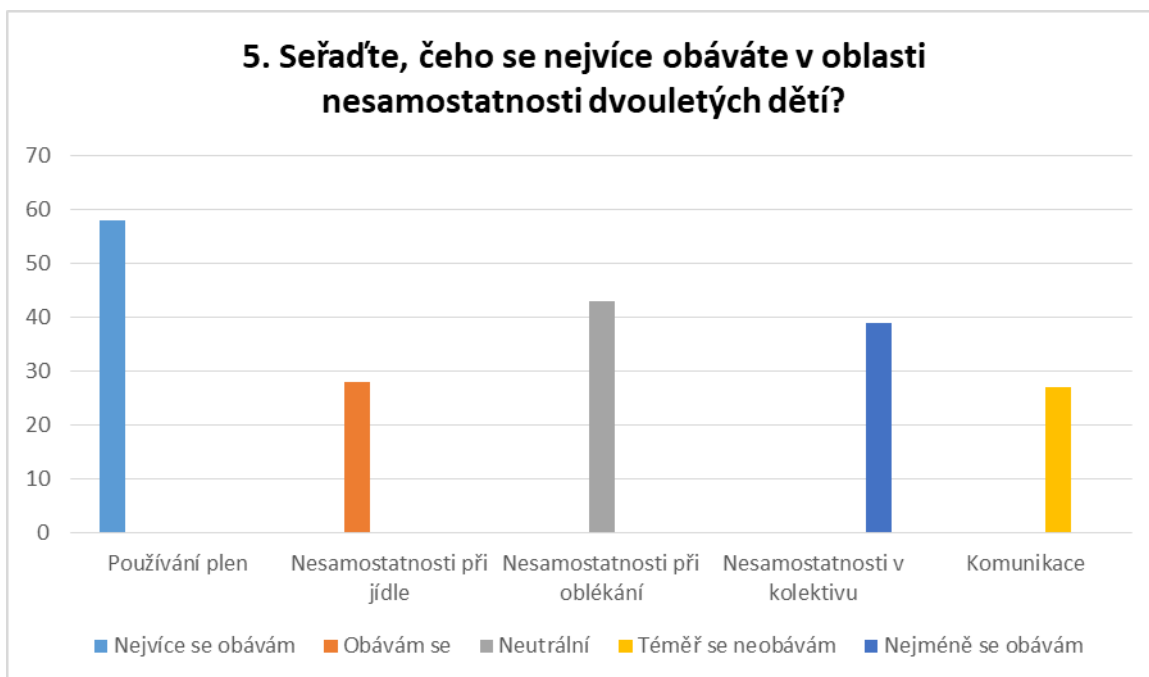
Graf č. 2 -Největší část respondentů pracuje na pozici ředitel, či ředitelka mateřské školy (49 ze 75; 65,3%). Následuje část pracující jako vedoucí učitel/ka třídy (14 ze 75; 18,7%). Nejméně tázaných pracuje na pozici zástupce/kyně ředitele mateřské školy (12 ze 75; 16%).

Graf č. 3- Nejvíce tázaných řídicích pracovníků má absolutorium na vysoké škole pedagogické (50 ze 75; 66,7%). Druhé nejvyšší ukončené vzdělání vedoucích pracovníků mateřských škole je střední škola pedagogická (19 ze 75; 25,3%). Nejméně tázaných zvolilo volbu Vyšší odborné školy pedagogické (6 ze 75; 8%).

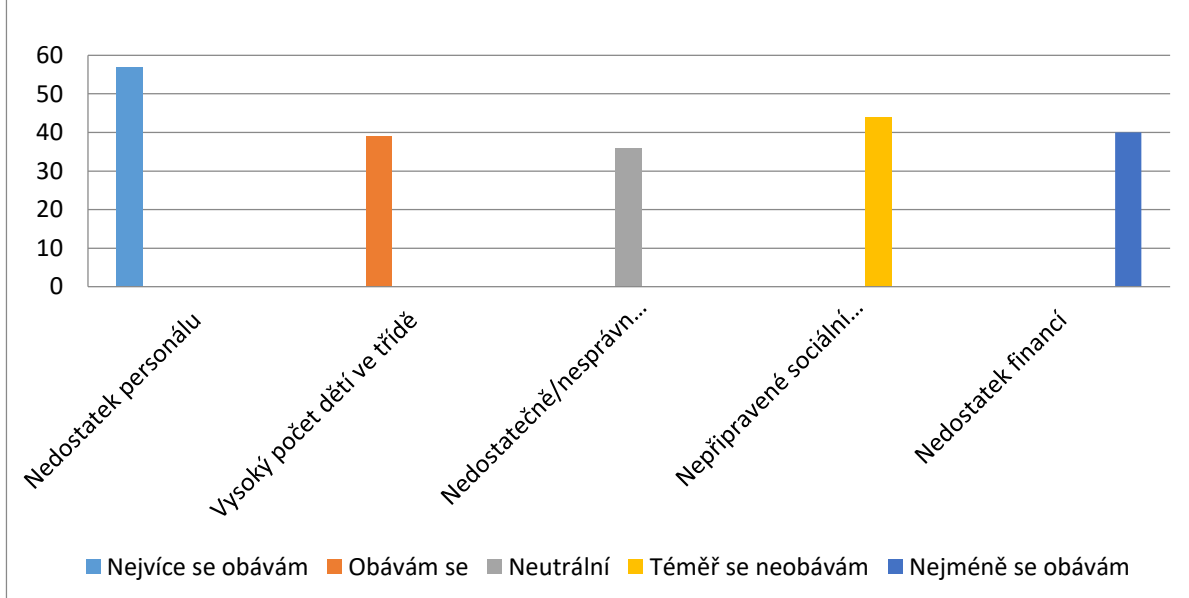

Graf č. 4- Respondenti dostali tabulku, ve které měli rozhodnout, kterého jevu se obávají nejvíce a kterého nejméně. V období adaptace dvouletých dětí v mateřské škole umístili, do kategorie nejvíce se obávám, ranní odlučování dětí od rodičů (25 ze 75; 33,3%). Na druhé místo zvolili obavy z pomočování (31 ze 75; 41,3%), následovala nespolupráce (31 ze 75; 41,3%). Řídící pracovníci se nejméně obávají špatného začlenění do skupiny (32 ze 75; 42,7%).

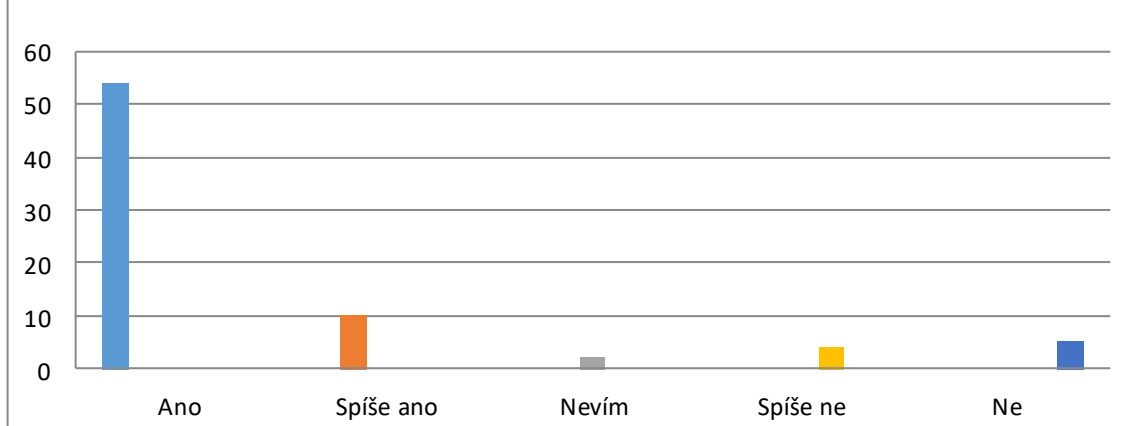
Graf č. 5- V oblasti nesamostatnosti dvouletých dětí se řídicí pracovníci nejvíce obávají používání plen (58 ze 75; 77,3%). Následují obavy z nesamostatnosti při jídle (28 ze 75; 37,3%). Na třetí místo zvolili nesamostatnost dětí při oblékání (42 ze 75; 56%). Na čtvrté místo patří obavy z komunikace s dvouletým dítětem (27 ze 75; 36%). Nejméně se respondenti obávají nesamostatnosti v kolektivu (39 ze 75; 52%).

6. Čeho se nejvíce obáváte v oblasti nepřípraveného prostředí mateřských škol pro přijímání dvouletých dětí?

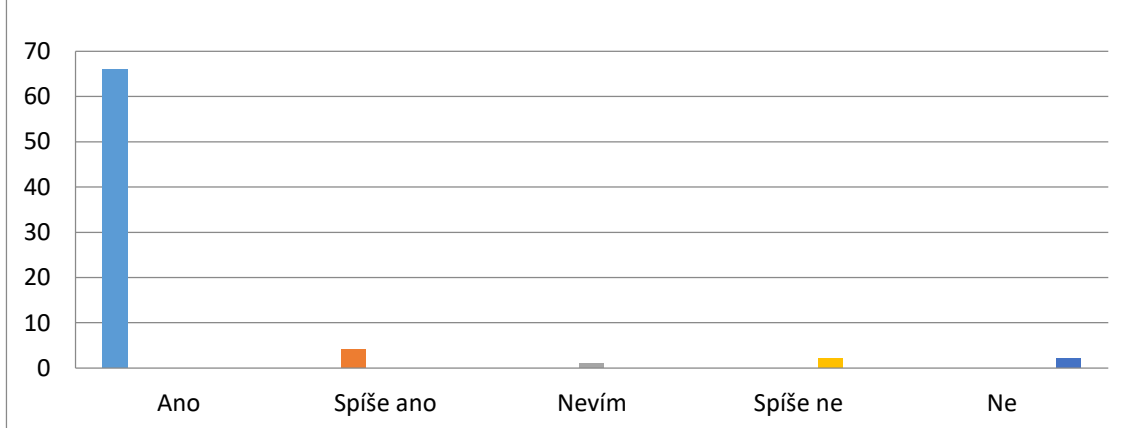
Graf č. 6 - V oblasti nepřípraveného prostředí mateřských škol se řídící pracovníci nejvíce obávají nedostatku personálu (57 ze 75; 76%). Vysokého počtu dětí ve třídě se obává (39 ze 75; 52%). Na třetí místo patří obavy z nedostatečně/ nesprávně vybavené třídy (36 ze 75; 48%). Na čtvrté místo vybrali nepřípravené sociální zázemí (44 ze 75; 58,7%). Nejméně se řídící pracovníci obávají nedostatku financí (40 ze 75; 53,3%).

7. Obáváte se, že časné zařazení dětí do mateřské školy, může způsobit odpoutání dítěte od matky a následné přilnutí k paní učitelce?

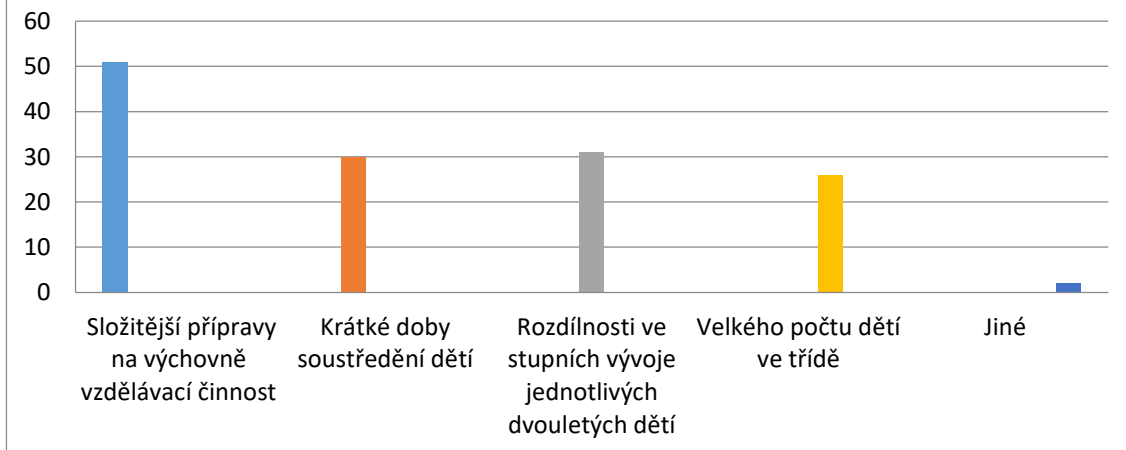
Graf č. 7- Respondenti se obávají, že časné zařazení dětí do mateřské školy může způsobit odpoutání dítěte od matky a následné přilnutí k paní učitelce (54 ze 75; 72%). Další část respondentů zvolila variantu spíše ano (10 ze 75; 13,3%). Následovali odpovědi ne (5 ze 75; 6,7%), spíše ne (4 ze 75; 5,3%) a nevím (2 ze 75; 2,7%).

**8. Obáváte se, negativních změn ve vývoji
dvouletého dítěte po nástupu do mateřské školy?
(např. zhoršení kvality řeči, pomočování)**

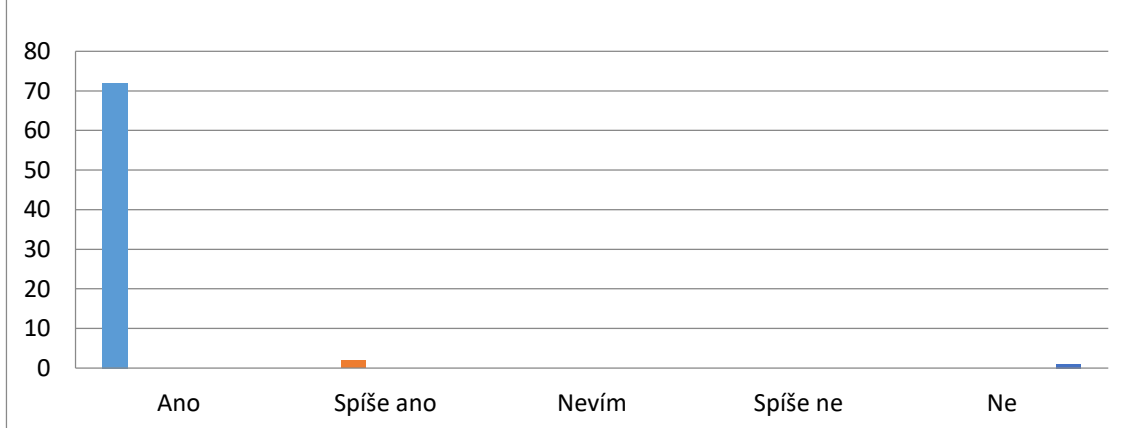
Graf č. 8- Řídící pracovníci se obávají negativních změn ve vývoji dvouletého dítěte (66 ze 75; 88%). Následovaly odpovědi spíše ano (4 ze 75; 5,3%), spíše ne (2 ze 75; 2,7%), ne (2 ze 75; 2,7%) a nevím (1 ze 75; 1,3%).

9. Čeho se obáváte, v oblasti větší náročnosti práce, při vzdělávání dvouletých dětí?

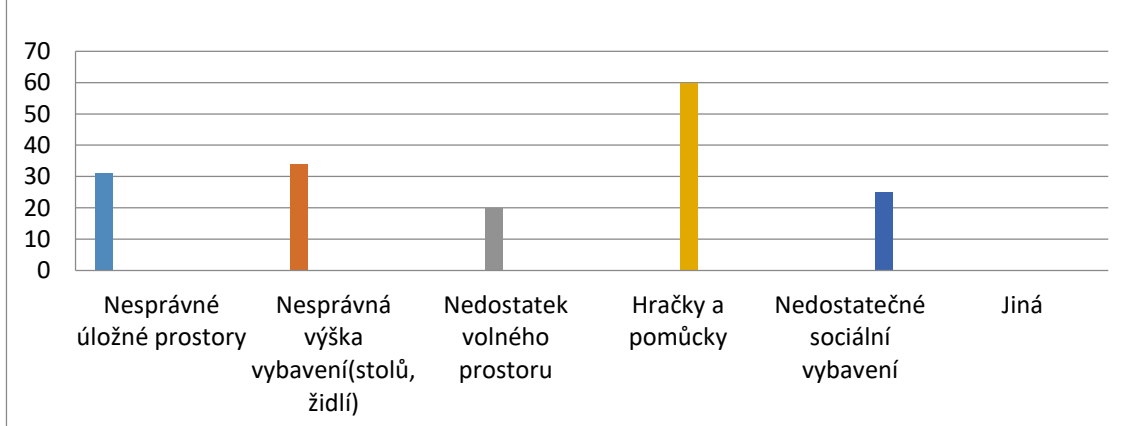
Graf č. 9- Respondenti se nejvíce obávají složitější přípravy na výchovně vzdělávací činnost (51 ze 75; 68%). Následují obavy z rozdílnosti ve stupních vývoje jednotlivých dvouletých dětí (31 ze 75; 41,3%). Dále obavy z krátké doby soustředění dětí (30 ze 75; 40%). Poté velkého počtu dětí ve třídě (26 ze 75; 34,7%). Respondenti měli možnost zvolit doplnit vlastní odpověď, tuto variantu zvolili dva respondenti. „komunikace s tak malými dětmi“, „všeho“.

10. Obáváte se nedostatku času pro výchovně vzdělávací činnosti starších dětí, v případě heterogenní třídy s dvouletými dětmi?

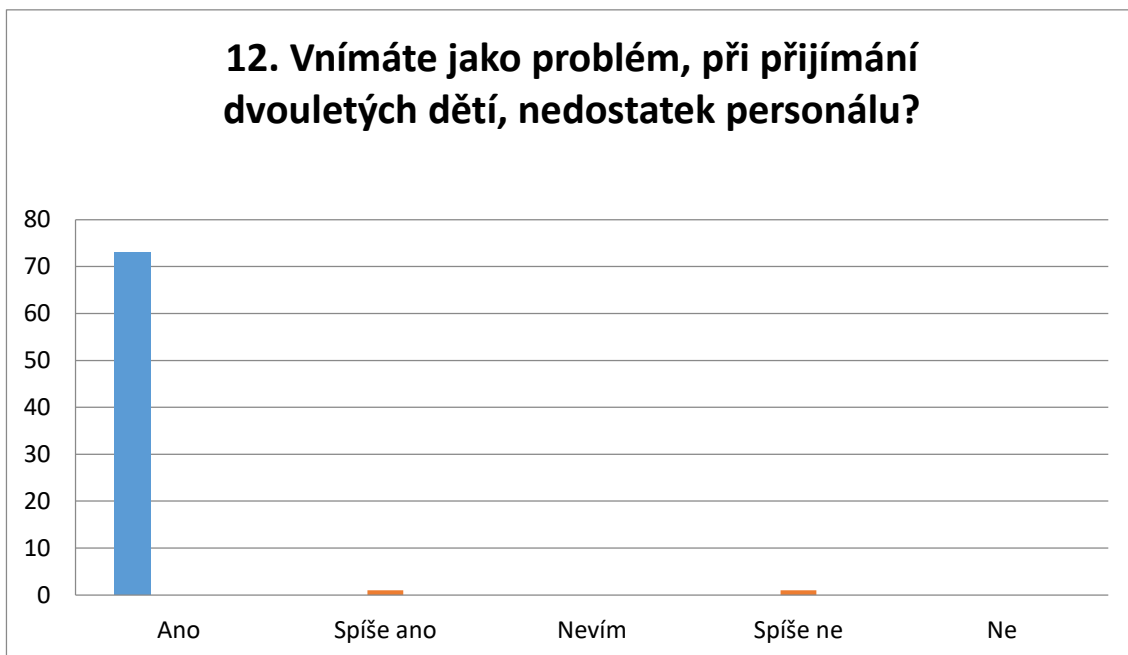

Graf č. 10- Respondenti se obávají nedostatku času pro výchovně vzdělávací činnost starších dětí v případě heterogenní třídy (72 ze 75; 96%). Následovala odpověď spíše ano (2 ze 75; 2,7%) a Ne (1 ze 75; 1,3%). Zbylé dvě varianty nezvolil žádný z tázaných.

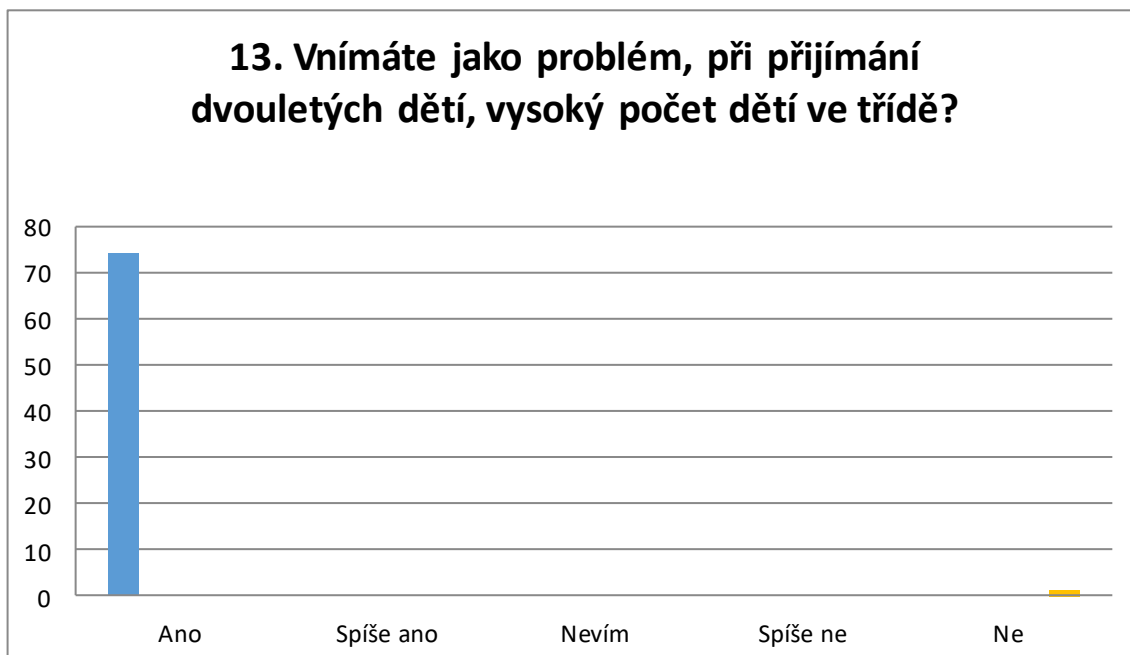
11. Co vnímáme jako největší problém v materiálním zázemí mateřské školy při přijímání a docházce dvouletých dětí?

Graf č. 11- Největší problém v materiálním zázemí mateřské školy vidí řídicí pracovníci v oblasti hraček a pomůcek (60 ze 75; 80%). Dále spatřují problémy v nesprávné výšce vybavení (34 ze 75; 45,3%), nesprávných úložných prostorů (31 ze 75; 41,3%), nedostatečného sociálního vybavení (25 ze 75; 33,3%) a nedostatku volného prostoru (20 ze 75; 26,7%). Variantu jiná, tedy dopsání své vlastní odpovědi ne zvolil nikdo.

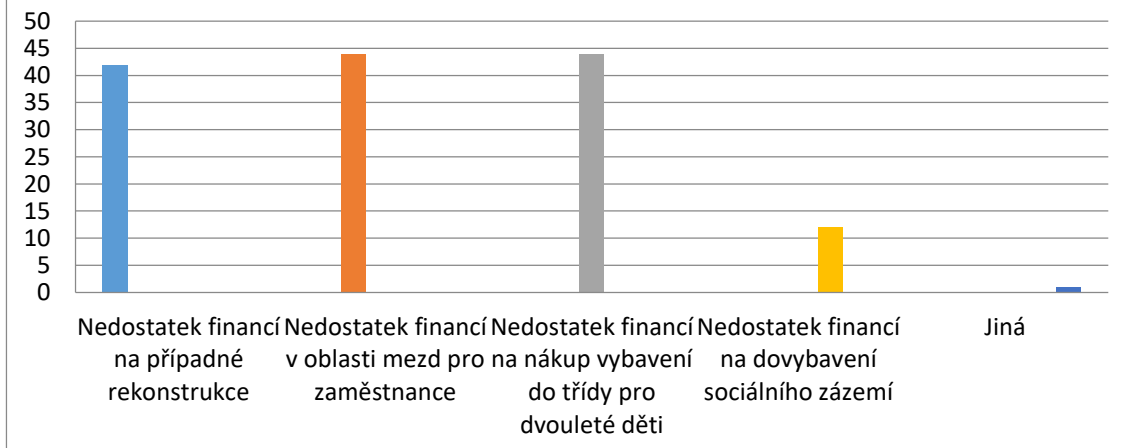

Graf č. 12- Téměř všichni tázaní řídicí pracovníci vidí problém v nedostatku personálu (73 ze 75; 97,3%). Dále respondenti označili variantu spíše ano (1 ze 75; 1,3%) a ne (1 ze 75; 1,3%).

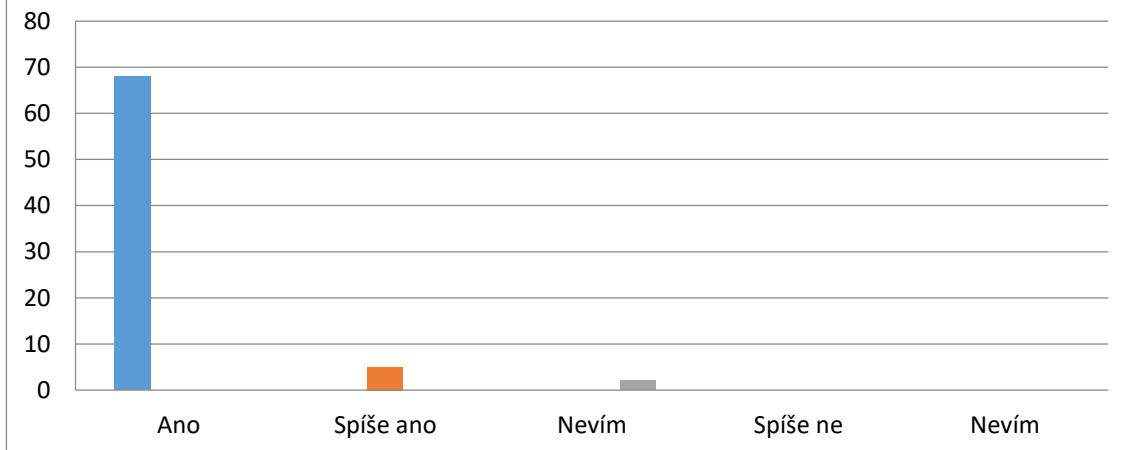
Graf č. 13- Dotazovaní řídicí pracovníci vidí problém ve vysokém počtu dvouletých dětí ve třídě (74 ze 75; 98,7%). Jeden respondent zvolil variantu ne(1,3%). Ostatní varianty odpovědí nebyly vybrány.

14. Ve které z těchto oblastí, vnímáte největší problém s nedostatkem financí?

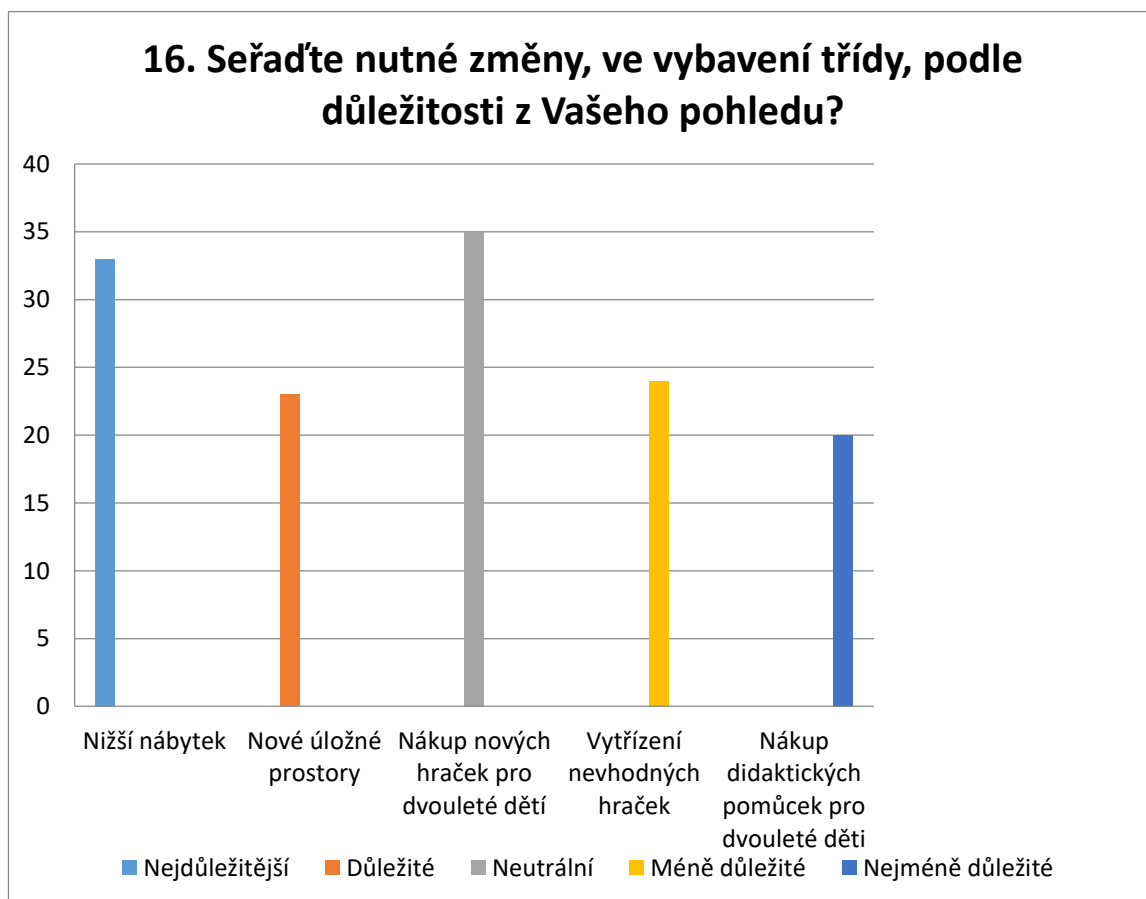

Graf č. 14- Největší problém s nedostatkem financí vnímají řídicí pracovníci v oblasti mezd pro zaměstnance (44 ze 75; 58,7%) a na nákup vybavení do třídy pro dvouleté děti (44 ze 75; 58,7%). Dále vidí nedostatek peněz na případné rekonstrukce (42 ze 75; 56%). Nejméně respondentů vidí nedostatek peněz na dovybavení sociálního zázemí (12 ze 75; 16%). Jeden respondent zvolil variantu jiné odpovědi „Nevnímám nedostatek financí“.

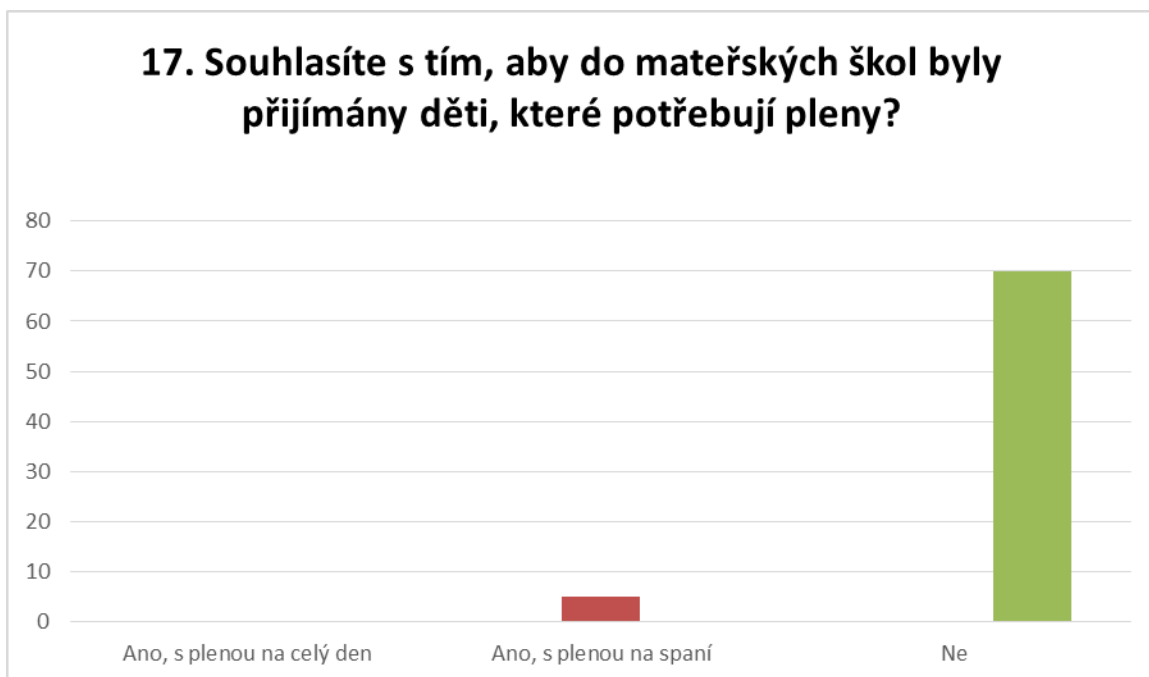
15. Obáváte se financování chův v mateřských školách po vyčerpání šablon pro MŠ?

Graf č. 15 - Řídící pracovníci se z převážné části obávají financování chův v mateřských školách po vyčerpání šablon pro mateřské školy (68 ze 75; 90,7%). Následovali varianty odpovědí spíše ano (5 ze 75; 6,7%) a varianta nevím (2 ze 75; 2,7%). Ostatní varianty nebyly vybrány.

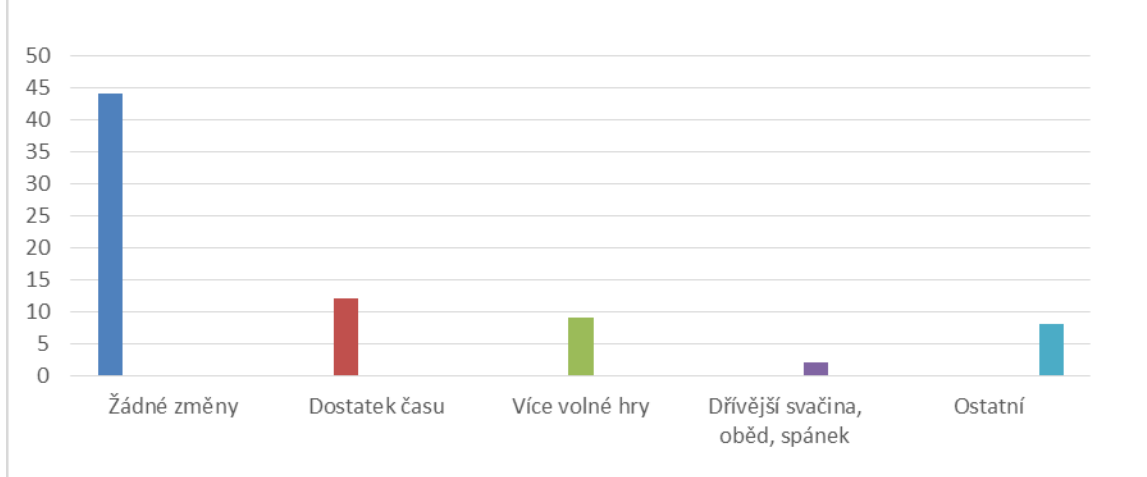

Graf č. 16- Řídící pracovníci seřadili změny ve vybavení třídy podle důležitosti z jejich pohledu. Na první místo, čili nejdůležitější změnu, umístili respondenti nákup nižšího nábytku (33 ze 75; 44%). Na druhé místo umístili nové úložné prostory (22 ze 75; 29,3%). Na třetí místo nákup nových hraček pro dvouleté děti (35 ze 75; 46,7%). Na čtvrté místo, také umístili nové úložné prostory (23 ze 75; 30,7%). Nejméně důležité změny ve vybavení, z pohledu tázaných řídicích pracovníků, se týkají nákupu didaktických pomůcek pro dvouleté děti (20 ze 75; 26,7%).

Graf č. 17-Tázání řídící pracovníci nesouhlasí s tím, aby byly přijímány děti, které potřebují pleny (70 ze 75; 93,3%). Malá část respondentů souhlasí s tím, aby byly přijímány děti, které potřebují plenu na spaní (5 ze 75; 6,7%). Nikdo z dotazovaných řídících pracovníků nesouhlasí s tím, aby byly přijímány děti, které potřebují plenu po celý den.

18. Jaké změny, z Vašeho pohledu, je nutné udělat v organizaci dne pro docházku dvouletých dětí?

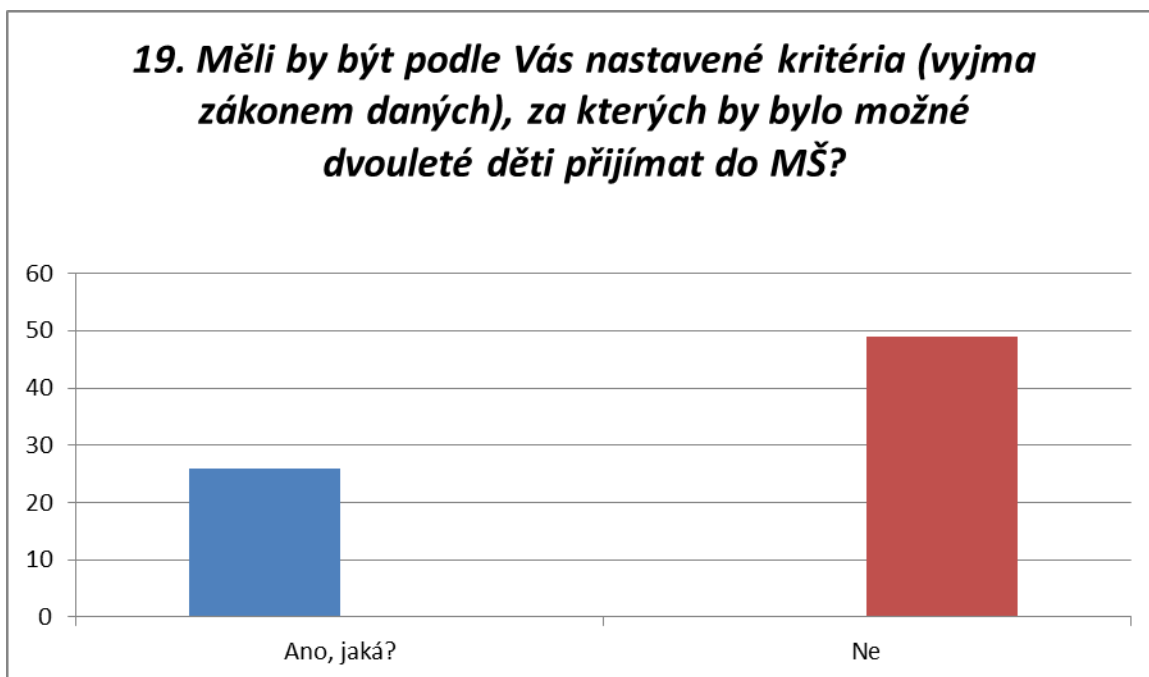

Graf č. 18- Respondenti, dostali prostor vyjádřit se v otázce, jaké změny je nutné vytvořit pro docházku dvouletých dětí do mateřských škol. Největší část respondentů napsala, že nesouhlasí s upravováním režimu dvouletých dětí (44 ze 75; 58,7%). Své rozhodnutí řídicí pracovníci zdůvodňovali různě. Mezi nejčastějšími odpověďmi byl uveden důvod malých tříd, ve kterých nelze upravit režim části dětí: „*Ve smíšené třídě nelze dělat změny v organizaci kvůli jednomu dvouletému dítěti*“. Další část svojí odpověď zdůvodňovala, tím, že si děti budou muset zvyknout: „*Školka nemůže nahradit režim rodiny. Nezbyvá nic jiného než čekat až tyto batolata zvládnou režim MS. Já osobně bych jim režim dne neupravovala.*“ Ostatní své rozhodnutí nezdůvodnili: „*Žádné změny nejsou třeba*“.

Mezi druhé nejčastější odpovědi, patřily ty, které se týkaly času (12 ze 75; 16%). Řídicí pracovníci si uvědomují, že je nutné dvouletým dětem dopřát dostatek času na jídlo, převlékání ale i na odpočinek. „*Myslet na dost času při svačině a obědě. Následně dostatek času na převlékání. Dopřát dětem dostatek času na volnou hru. Nezařazovat dlouhé procházky. Vše uzpůsobit individuálně dané skupině dětí.*“

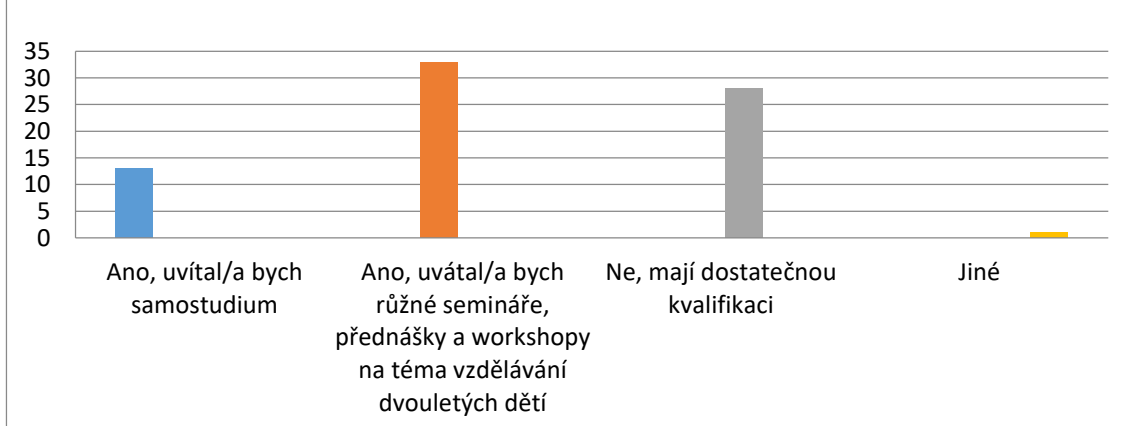
Další odpovědi se týkaly zařazení více volné hry (9 ze 75; 12%). „*Více prostoru pro volnou hru.*“ „*Více času pro volnou hru*“ „*Méně času na řízenou činnost a více na volnou hru.*“

Poslední odpovědi, byly velmi různorodé, proto nebyly zařazeny do určitých kategorií(8 ze 75; 10,7%) „Zmenšit nároky na týdenní plány a přípravu.“ „ Zřízení samostatných tříd s upraveným režimem.“ „ Snižít počet dětí alespoň na 15 ve třídě, posílit personál v MŠ“ „přijmout více personálu“

Graf č. 19- Větší část respondentů nesouhlasí s tím, aby dvouletým dětem byla nastavená kritéria, mimo zákonem daných (49 ze 75; 65,3%). Zbylá část tázaných zvolila odpověď ano (26 ze 75; 34,7%), a následně dopisovali, jaká konkrétní kritéria by do přijímání dvouletých dětí zvolila. Deset respondentů, kteří zvolili variantu odpovědi ano, by podmínila přijímání dvouletých dětí nástupem pečující osoby (rodiče) do práce. *„Určitě by to mělo být limitováno nástupem matky do práce. Nebo to dopadne tak že maminky budou doma a děti ve školce.“* *„Ideálně nástup rodiče do práce“*. Šestnáct respondentů, by ke kritériím přidal podmínku, aby dítě zvládlo základy hygienických návyků a určitou část sebeobsluhy. *„Bud' dvouleté děti vůbec, nebo aspoň aby zvládaly sebeobsluhu a přijímaly ostatní děti“* *„Bez plen, zvládání základních sebe obslužných činností“*

20. Je podle Vás nutné, aby se pedagogičtí pracovníci dále vzdělávali v oblasti vzdělávání dvouletých dětí?

Graf č. 20- Největší část respondentů by uvítala další vzdělávání pedagogických pracovníků a to formou seminářů, přednášek a workshopu na téma vzdělávání dvouletých dětí (33 ze 75; 44%). Druhá nejpočetnější skupina tázaných si myslí, že není třeba pedagogy dále vzdělávat, mají dle nich dostatečnou kvalifikaci (28 ze 75; 37,5%). Samostudium se umístilo na třetím místě (13 ze 75; 17,3%). Variantu odpovědi jiné zvolil jeden respondent (1,3%) „*Ale snad nebude třeba. Mají být u matky*“

5 Diskuze

V této části bakalářské práce se budu zabývat výsledky praktické části. Tyto výsledky budu porovnávat s teoretickou částí své bakalářské práce a odbornou literaturou. S blížícím se rokem 2020 a s blížící se povinností přijímat dvouleté děti do mateřských škol se objevují četné diskuze a rozpory týkající se této problematiky.

Téma obavy řídicích pracovníků mateřských škol při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol jsem si vybrala z důvodu jeho aktuálnosti, neustále probíhajícím diskuzím. Jako matka dvouletého dítěte zastávám obě dvě strany diskutujících.

Mé výzkumné šetření bylo rozděleno do dvou částí. První část probíhala formou rozhovoru, který byl veden ze šesti respondenty. Rozhovory byly nahrávány v Českých Budějovicích a v oblasti bývalého okresu Havlíčkův brod. Respondentům bylo položeno deset otázek. Na základě výsledků rozhovorů, bylo zpracováno dotazníkové šetření. Toto šetření mělo 20 otázek a různorodé množství odpovědí- volba ano x ne, seřazení pojmů do tabulky dle preference a otevřená otázka. Dotazníky byly rozeslány v elektronické formě, pro větší sběr odpovědí. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 75 respondentů.

1. Čeho se nejvíce obávají řídicí pracovníci mateřských škol při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol?

Na základě výzkumného šetření je jasně patrné, že řídicí pracovníci se obávají téměř všech aspektů, které se týkají přijímání a vzdělávání dvouletých dětí. Díky první otázce rozhovoru, vplynuly hlavní oblasti obav a to strach z adaptace, nepřipraveného prostředí mateřských škol. Tyto obavy byly následně rozebrány v dotazníkovém šetření. Díky výsledkům otázky č. 4;5;6 jsem došla k závěru, že řídicí pracovníci se nejvíce obávají ranního odlučování dětí od rodičů v oblasti adaptace, nesamostatnosti zejména používání plen a nedostatku personálu v oblasti nepřipraveného prostředí mateřských škol.

2. V čem spatřují řídící pracovníci mateřských škol největší problém při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol?

Z výsledku rozhovoru i dotazníkového šetření, jsem došla k závěru, že řídící pracovníci vidí největší problém v nepřipraveném prostředí mateřských škol pro přijímání dvouletých dětí. Důležitým problémem, který řídící pracovníci spatřují je nedostatek financí, na který se nabalují další problémy. Odpovědi na otázku č. 16 v dotazníkovém šetření, prokázalo problém s vybavením tříd v oblasti didaktických pomůcek a hraček. Většina hraček a didaktických hraček má atest, až od 3 let. Valná část obsahuje drobné části, které nejsou určené pro takto malé děti, tyto drobné části by mohly děti ohrozit. Proto je nutné třídy dovybavit o hračky a pomůcky, které jsou pro tyto děti vhodné. Této problematice se věnuji v teoretické části na straně 20. Dále vidí problém ve vysokém počtu dětí ve třídě a tím souvisejícím nedostatkem personálu. Se všemi to aspekty souvisí problém s nedostatkem financí

3. Jaké změny jsou nutné udělat, z pohledu řídících pracovníků mateřských škol, pro pobyt dvouletých dětí v mateřské škole?

Společně s obavami a problémy se objevuje nutnost změn, které jsou nutné pro pobyt dvouletých dětí v mateřských školách. Tyto změny jsou různého rozsahu, ale stejné důležitosti. Nejdůležitější změnou, v materiálním zázemí, je z pohledu tázaných přizpůsobit velikost nábytku pro antropometrické podmínky dvouletých dětí. Převážně nákup nižšího nábytku nebo nové úložné prostory uzpůsobené pro takto malé děti, k tomuto závěru jsem došla díky otázce č. 16 v dotazníkovém šetření.

Rozpor mezi odpověďmi nastal při otázkách přizpůsobení organizaci dne. Z výsledku rozhovoru vyšlo najevo, že změny v oblasti organizaci dne jsou nutné a jsou nemalého rozsahu. Řídící pracovníci navrhují několik možných změn. Například dřívější svačinu, odchod ven, oběd a spánek. Následně vyhradit více času na jídlo a myslet na více času nutného pro převlékání. V neposlední řadě zmiňují nutnost více času pro volnou hru a méně na řízenou činnost. *„Je nutné počítat s tím, že se děti dříve unaví, nevydrží u jedné činnosti tak dlouho jako děti starší, na každou činnost potřebují více času a pomoci dospělého. Po náročném dopoledním programu musejí dříve obědvat, potřebují*

na jídlo více času a dostatek času na spánek po obědě.“(Splavcová, Kropáčková, s.80, 2016)

Naproti tomu v dotazníkovém šetření většina řídicích pracovníků nesouhlasí s žádnými změnami „*Školka nemůže nahradit režim rodiny. Nezbyvá nic jiného než čekat až tyto batolata zvládnou režim MS. Já osobně bych jim režim dne neupravovala.*“. Tento výsledek si zdůvodňují, tím že z mého pohledu je velmi náročné upravit režim třídy v případě heterogenní třídy. Současně může souviset s negativismem spojeným s přijímáním dvouletých dětí do mateřských škol.

6 Závěr

Na základě nových změn v oblasti vzdělávání, Strategie 2020, vyvstává ředitelům mateřských škol nová povinnost. Od 1. 9. 2020 mají povinnost přijímat dvouleté děti do mateřských škol. Tato povinnost způsobila velké rozepře mezi pedagogy mateřských škol a rodiči dvouletých dětí. Tyto rozepře jsou velkého rozsahu. Stojí proti sobě část pedagogů, která převážně nesouhlasí s tímto rozhodnutím a část rodičů, která trvá na tom, aby dvouleté děti byly přijímány.

Pedagogové své postoje zdůvodňují svými obavami, které jsou nemalého rozsahu. Obávají se nepřipravenosti mateřských škol, pro přijímání dvouletých dětí. Obávají se nedostatku personálu, financí a mnoha a mnoha dalších oblastí. V neposlední řadě se obávají negativních dopadů na samotné dítě. Zmiňují důležitost změn, které sebou nese přijímání dvouletých dětí. Své názory, postoje a obavy zmiňují všichni, již se to týká tedy nejen řídicí pracovníci, ale i ostatní paní učitelky.

Na základě těchto rozdílů vznikají obavy řídicích pracovníků. Tato práce má za úkol zmapovat problematiku vzdělávání dvouletých dětí. Má zjistit, čeho se nejvíce obávají řídicí pracovníci, jaké největší problémy ve vzdělávání dvouletých dětí spatřují a jaké změny je nutné udělat pro výchovu a vzdělávání dvouletých dětí.

Pedagogové, dle mého názoru, prozatím nedostali na své otázky odpovědi. Podle mě, by bylo dobré se problematikou dvouletých více zabývat. Převážně udělat vše proto, aby byly spokojené nejen děti ale i pedagogický tým.

V teoretické část je rozdělena do třech hlavních kategorií. První kategorie se týká specifík vzdělávání dvouletých dětí. Konkrétně biologickými specifiky, psychomotorickým, emočním, sociálním, kognitivním, vývojem. V jednotlivé části bylo sepsáno to nejdůležitější z dané oblasti. Druhá kategorie se věnuje podmínkám vzdělávání dvouletých dětí. Podmínky vzdělávání dvouletých dětí se velmi liší oproti dětem starším. Věnuji se zde všem oblastem působícím na děti a to věcné podmínky, životospráva, psychosociální podmínky a organizace. Ve třetí části teorie se věnuji současné mateřské škole a jejímu řízení. Tato část je rozpracovaná do dalších podkategorií a to řízení mateřské školy, strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 a novým Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání.

Praktická část zodpověděla základní obavy, problémy a změny, které je nutné pro vzdělávání dvouletých dětí udělat. Řídící pracovníci se nejvíce obávají období adaptace, nesamostatnosti a nepřípraveného prostředí mateřských škol. Problémy které vidí v materiálním zázemí škol, nedostatku financí a personálu. Jimi jmenované změny jsem rozdělila do dvou velkých oblastí a to změny nutné v materiální sféře mateřských škol a změny, které jsou nutné udělat v organizaci dne pro vzdělávání dvouletých dětí.

Na začátku psaní bakalářské práce jsem měla několik otázek, na tyto otázky mi pomohla odpovědět má práce. Přestože jsem dle mého zmapovala oblasti, které mě nejvíce zajímali, tak mé obavy se bohužel nezmenšili. Domněnek vyřčených ohledně této problematiky je více, než dost avšak pravdivé odpovědi na ně nám přinese až přímá zkušenost s povinným přijímáním dvouletých dětí do mateřských škol.

Ještě předtím, než dvouleté děti nastoupí do mateřských škol, se část poslanců společně s pedagogy snaží, zrušit tuto povinnost přijímat dvouleté děti. Poslanecká sněmovna České republiky, se již zrušením této povinnosti zabývala, avšak toto hlasování nebylo bráno v potaz, jelikož se ho nezúčastnila dostatečná většina poslanců. Poslanecká sněmovna se tedy zrušením, nebo případným nezrušením bude nadále zabývat. Je tedy otázkou, zda tato povinnost mateřským školám zůstane či ne?

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ALLEN, K.Eileen a kol. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*. Praha: Portál. 2005. ISBN 80-736-7055-0.

BACUS-LINDROTH, Anne. *Vaše dítě ve věku od 1 do 3 let*. Praha: Portál. 2003. ISBN 80-7178-743-4.

BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Praha: Portál. 2010. ISBN 978-80-7367-221-8.

BEČVÁŘOVÁ, Zuzana. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál. 2003. ISBN 80-7178-537-7.

BOM, Paulien a kol. *Průvodce péčí o děti od 1 do 4 let: antroposofické podněty*. Hranice: Fabula. 2005. ISBN 80-86600-26-2.

HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ*. Praha: Grada. 2011. ISBN 978-80-247-3037-0.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Vývoj dětské řeči krok za krokem*. Praha: Grada. 2005. ISBN 8024710269.

LANGMEIER, Josef a kol. *Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Grada. 2009. ISBN 8024712849.

LAZZARI, Simona. *Vývoj dítěte v 1.-3. roce*. Praha: Grada. 2013. ISBN 978-80-247-3734-8.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada. 2005. ISBN 9788024708706.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti. 2. vyd.* Praha: Avicenum. 1989.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí. Vyd. 3.* Praha: Portál. 2000. ISBN 80-7178-494-x.

MATĚJČEK, Zdeněk, a kol. *Rodičům na nejhezčí cestu*. Jinočany: H & H. 2004. ISBN 80-7319-023-0.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada. 2016. ISBN 978-80-247-5107-8.

PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál. 2009. ISBN 978-80-7367-546-2

PRŮCHA, Jan a kol. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál. 2013. ISBN 978-80-262-0495-4.

PRŮCHA, Jan a kol. *Pedagogický slovník*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál. 1998. ISBN 80-7178-252-1.

SPLAVCOVÁ, Hana a Jana KROPÁČKOVÁ. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál. 2016. ISBN 978-80-262-1042-9.

SYSLOVÁ, Zora. *Jak úspěšně řídit mateřskou školu*. 2., doplněné a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer. 2015. ISBN 978-80-7478-859-8.

ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0877-4.

TROJAN, Václav. *Pedagogický proces a jeho řízení*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7290-543-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum. 2012. ISBN 9788024621531.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v mateřské škole. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: MŠMT, 2017 [cit. 2017-11-06]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/podrobny-informacni-material-ke-vzdelavani-deti-od-2-do-3>

Vyhláška č. 410/2005 Sb. In: *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví, 2005 [cit. 2017-11-06]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=60500&nr=410~2F2005&rpp=15#local-content>

Vyhláška 280/2016 Sb.: Novelizace vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání. In: [Http://www.sbirka.cz](http://www.sbirka.cz) [online]. Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2016 [cit. 2017-11-06]. Dostupné z: <http://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/16-280.htm>

561/2004 Sb. ZÁKON o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *MŠMT* [online]. Praha: MŠMT, 2004 [cit. 2017-11-22].

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-1-9-2017-do-31-8-2018>

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů,. In: *MŠMT*[online]. Praha: MŠMT, 2012 [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/aktualni-zneni-zakona-o-pedagogickych-pracovnicich-k-1-zari>

ČESKÁ REPUBLIKA. Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků. In: *Sbírka zákonů*. Česká republika: MŠMT, 2009, ročník 2009, částka 83, číslo 273. Dostupné také z: file:///C:/Users/Asus/Downloads/sb083_09_1_.pdf

ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 262/2006 Sb.: Zákon zákoník práce*. In: . Praha: Parlament, 2006, ročník 2006, číslo 262. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262#f3056116>

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2018. 47 s. [cit. 2018-06-08]. ISBN-80-87000-00-5. Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz/file/45304/>

Přílohová část

Příloha č. 1

Dotazník pro řídící pracovníky mateřských škol

Dobrý den,

Jmenuji se Zdeňka Křikavová a jsem studentkou 3. ročníku oboru Učitelství pro mateřské školy na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Touto cestou bych Vás ráda požádala o vyplnění dotazníku, který bude součástí mé bakalářské práce. Cílem tohoto dotazníku je zjistit obavy řídících pracovníků mateřských škol při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol. Dotazník je anonymní a slouží pouze pro zjištění výsledků mé bakalářské práce.

Děkuji Vám za Vaši ochotu a čas

Zdeňka Křikavová

Otázky dotazníku:

1) Jaký je Váš věk?

- a) 25 a méně
- b) 25-35
- c) 35-45
- d) 45-55
- e) 55 a více

2) Jaká je Vaše pracovní pozice?

- a) Vedoucí učitel/ka třídy
- b) Zástupce/kyně ředitele mateřské školy
- c) Ředitel/ka mateřské školy

3) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Střední škola pedagogická
- b) Vysoká škola pedagogická

c) Vyšší odborná škola pedagogická

**4) Seřadte, čeho se nejvíce obáváte při adaptaci dvouletých dětí v mateřské škole?
(1- nevíce se obávám, 5- nejméně se obávám)**

a) Pláč

b) Pomočování

c) Nespoupráce

d) Ranního odlučování od rodičů

e) Špatného začlenění do skupiny

**5) Seřadte, čeho se nejvíce obáváte v oblasti nesamostatnosti dvouletých dětí?(1-
nevíce se obávám, 5- nejméně se obávám)**

a) Používání plen

b) Nesamostatnosti při jídle

c) Nesamostatnosti při oblékání

d) Komunikace

e) Nesamostatnosti v kolektivu

**6) Čeho se nejvíce obáváte v oblasti nepřipraveného prostředí mateřských škol pro
přijímání dvouletých dětí? (1- nevíce se obávám, 5- nejméně se obávám)**

a) Nedostatek personálu

b) Vysoký počet dětí ve třídě

c) Nedostatečně/nesprávně vybavené třídy

d) Nepřipravené sociální zázemí

e) Nedostatek financí

**7) Obáváte se, že časné zařazení dětí do mateřské školy, může způsobit odpoutání
dítěte od matky a následné přilnutí k paní učitelce?**

a) Ano

b) Spíše ano

- c) Nevím
- d) Spíše ne
- e) Ne

8) Obáváte se, negativních změn ve vývoji dvouletého dítěte po nástupu do mateřské školy? (např. zhoršení kvality řeči, pomočování)

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Nevím
- d) Spíše ne
- e) Ne

9) Čeho se obáváte, v oblasti větší náročnosti práce, při vzdělávání dvouletých dětí?

- a) Složitější přípravy na výchovnou činnost
- b) Krátké doby soustředění dětí
- c) Rozdílnosti ve stupních vývoje jednotlivých dvouletých dětí
- d) Velkého počtu dětí ve třídě
- e) Jiné:

10) Obáváte se nedostatku času pro výchovně vzdělávací činnosti starších dětí, v případě heterogenní třídy s dvouletými dětmi?

- a) Ano
- b) Spíše ano
- c) Nevím
- d) Spíše ne
- e) Ne

11) Co vnímáme jako největší problém v materiálním zázemí mateřské školy při přijímání a docházce dvouletých dětí?

- a) Nesprávné úložné prostory

b) Nesprávná výška vybavení (stolů, židlí)

c) Nedostatek volného prostoru

d) Hračky a pomůcky

e) Nedostatečné sociální vybavení

Jiné:

12) Vnímáte jako problém, při přijímání dvouletých dětí, nedostatek personálu?

a) Ano

b) Spíše ano

c) Nevím

d) Spíše ne

e) Ne

13) Vnímáte jako problém, při přijímání dvouletých dětí, vysoký počet dětí ve třídě?

a) Ano

b) Spíše ano

c) Nevím

d) Spíše ne

e) Ne

14) Ve které z těchto oblastí, vnímáte největší problém s nedostatkem financí?

a) Nedostatek financí na případné rekonstrukce

b) Nedostatek financí v oblasti mezd pro zaměstnance

c) Nedostatek financí na nákup vybavení do třídy pro dvouleté děti

e) Nedostatek financí na dovybavení sociálního zázemí

15) Obáváte se financování chův v mateřských školách po vyčerpání šablon pro MŠ?

a) Ano

b) Nevím

c) Ne

16) Seřadte nutné změny ve vybavení třídy, podle důležitosti z vašeho pohledu?(1-nejdůležitější, 5 –nedůležité)

a) Nižší nábytek

b) Otevřené úložné prostory

c) Nákup nových hraček pro dvouleté děti

d) Vytřídění nevhodných hraček

e) Nákup didaktických pomůcek pro dvouleté děti

jiné:

17) Souhlasíte s tím, aby do mateřských škol byly přijímány děti, které potřebují pleny?

a) Ano, s plenou na celý den.

b) Ano, s plenou na spaní.

c) Ne.

18) Jaké změny, v organizaci dne, je nutné udělat pro docházku dvouletých dětí do mateřské školy?

Vlastní odpověď

19) Měli by být podle Vás nastavené kritéria (vyjma zákonem daných), za kterých by bylo možné dvouleté děti přijímat do MŠ?

Např. nástup rodiče do práce, sebeobsluha, nepoužívání plen

a) Ano, jaké?

b) Ne

20) Je podle Vás nutné, aby se pedagogičtí pracovníci dále vzdělávali v oblasti vzdělávání dvouletých dětí?

a) Ano, uvítala bych samostudium

b) Ano, uvítala bych semináře, přednášky a workshopy

c) Ne, mají dostatečnou kvalifikaci

Příloha č. 2

Ukázka rozhovoru.

Pohlaví: žena

Věk: 24

Vzdělání: vysoká škola pedagogická

Pracovní pozice: zástupce ředitele mateřské školy

1. Čeho se nejvíce obáváte při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol?

Já si myslím, že asi té nevyzrállosti těch dětí. Protože je to z ničeho nic jiné prostředí, je tam určitý řád stereotyp, na který ty děti nemusí zvyklé. Takže ta nevyzrállost a každé dítě je jiné. Takže je podle mě důležité ten čas vychytat, kdy by ta adaptace měla proběhnout, nebo kdy by to dítě mělo do té školky vstoupit. Protože mají různé takové ty období, kdy potřebují tu maminku. Takže zrovna v tom období, když jsou takový ty „mamánci“ tak bych to určitě jako vůbec nedělala. To si myslím, že jako může uškodit hodně. A pokud se to vychytá v tom dobrém okamžiku a bude to ta pozvolná adaptace, že ty rodiče, budou mít tu možnost a budou chtít tam s těma dětma být. Ze začátku, třeba při těch činnostech postupně odcházet. Třeba že řeknou, že jdou na záchod a budou čekat třeba v šatně. Aby při tom prvním velkém pláči se ten rodič mohl objevit, jako ta záchrana, prostě aby nepocítilo tu bezmoc, že se ten rodič tam prostě objeví, tak tou postupnou adaptací, což může být u někoho týden, čtrnáct dní, některé dítě to může vzít s přehledem, ale může se mu to za měsíc za dva vrátit. Takže tou postupnou adaptací i s těma rodičema, aby ti rodiče nad tím jakoby, dokázali přemýšlet a dokázali spolupracovat. Ne prostě dobrý den tady máte Pepíčka a neshledanou.

2. Obáváte se, že časně zařazení dětí do mateřské školy může narušit vztah dítěte k jeho rodině?

No já si myslím, že pokud adaptace bude opravdu násilná, tak určitě. Ale i kdyby byla klidná tak může to jednou za deset nebo patnáct let u toho dítěte projevit, například v krizových situacích. Jakože do tří let je to dítě součástí mámy. Takhle o tom mluví i pan Herman. Že je to jedno tělo, jedna duše a najednou to prostě není. Že se takto od sebe odtrhnou. A když to dítě bude mít tu adaptaci špatnou, bude plačtivý, bude hysterický tak si myslím, že si to ponese celý život sebou.

3. Jaký je podle vás ideální počet dvouletých dětí na jednu paní učitelku?

Pět, šest dětí. Pět, šest dětí a alespoň dvě, tři ve třídě. I to si myslím, že když pak někdo bude mít problém, že se bude muset rychle přebalovat, nebo se stane větší nehoda, že dítě bude potřebovat do sprchy, tak většinou v takových chvílích, kdy je jedna s někým ve sprše, se to pak začne nabalovat. Ale myslím si, že těch pět, šest dětí by se dalo, nebo je zvládnutelných.

4. A přichází v úvahu podle Vás brát děti, které mají permanentně pleny?

No je to zase, kdy dítěti sebrat pleny a kdy mu je nechat. Ve školce je to klasicky od třech let, že by ty děti ty pleny mít neměly. Ale prostě ne každý dvouleták je vyspělý na to, aby ty pleny neměl. Musí se to u nich více hlídat. Mít náhradní věci na převlečení. Ale pokud se ty dvouletáci budou přijímat z plenami tak se s tím musí počítat. Že to bude náročnější a že to bude, že bude vždycky ta jedna chybět, protože bude u toho přebalování. S tím, že když by se pak šlo ven, tak by se ty pleny musely překontrolovat. Před spaním, dát čisté pleny. Někteří mohou být na tolik šikovní, že pleny budou mít pouze na spaní a v průběhu dne se musí častěji upozorňovat.

5. Vnímáte svoji kvalifikaci jako dostačující pro péči o dvouleté děti?

Tak já mám bakalářské vzdělání z předškolní pedagogiky a děti mladší dvou let jsme za celé tři roky neprobírali, jenom klasicky vývojová psychologie, ale zabývali jsme se tři roky a více. Takže vysokoškolsky ne, ale myslím si že, pokud bych měla vlastní děti, byla bych máma, tak mě to samozřejmě připraví jinak, že budu vlastně, ten vztah, když si ta ženská, odchová to vlastní dítě, tak by mi to dalo na to taky ten pohled. Vysoká škola mě podle mě na to nepřipravila. Mám i udělaný kurz chůvy do zahájení školní docházky, co akredituje ministerstvo práce a ten si myslím, že je taky nedostačující. Myslím si, že je to opravdu jenom papír, za nějaké peníze a odsezení si několik, těch hodin. Upřímně některé ty ženy, které jsem na kurzu viděla, tak těm bych dítě ani nesvěřila. A myslím si, že tam hlavně to není o kvalifikaci, ale hlavně o tom osobním, individuálním přístupu. Pokud je paní učitelka autoritativní a bude mít děti vychované na principu strachu, já jsem ta autorita, tak ta mít ty dvouleté děti nemůže. Musí to být někdo kdo je hodně citlivej, empatickej ať už teda tím že má vlastní děti, nebo kdo opravdu, ano ty brečíš tak já tě pochovám, pomazlím se, kdo opravdu jim dá tu něžnost, ten cit, což si myslím, že se v žádné škole, žádném kurzu naučit nedá, ale takhle ta kvalifikace, je to předškolní pedagogika, tohle je něco nového na co ještě nejsme připraveni.

6. Uvítala byste možnost rozšíření své kvalifikace v oblasti vzdělávání dvouletých dětí?

To bych uvítala, ale asi ne teď do půl roku, protože teď je to takový boom, něco nového a myslím si, že tohle to, potřebuje ještě zkoušet. I když nějaké kurzy pro ty dvouleté děti už jsou. Myslím, že by to chtělo ještě více času a víc to propracovat. Mít

to opravdu podložené, videi nebo tak. Já si myslím, že je tam mladší věk, to že tolik dlouho nevydrží v té pozornosti, ale jinak si myslím, že s nima lze dělat více věcí, ale musí se ta paní učitelka na to počkat, nebude to, že jim dá omalovánky a oni budou vymalovávat, oni budou vyčárávat třeba z hlediska té výtvarné výchovy, tak to prostě ručičkami, například obtiskávat ruce a tyhle jednoduché věci.

7. Co vnímáte jako největší problém při přijímání dvouletých dětí do mateřských škol?

České školství na to není připravené, z hlediska RVP, prostoru, personálu, legislativy je to něco nového na co není nic připravené ani z hlediska těch učitelek.

8. Jaké změny jsou podle Vás nutné udělat změny pro pobyt dvouletých dětí v mateřské škole?

Přizpůsobit jim prostředí, personál i ten jejich individuální režim, jedno dítě potřebuje spát hodinu, další potřebuje dvě, přizpůsobit jim organizaci dne na míru. Nemůžete s nima pracovat 45 minut, opravdu to prokládat, aby to měli zábavný a nechat je odpočívat, a i tu volnou hru, jsou to dvouleté děti, potřebují si hrát sami nemůžou se nechat řídit.

9. Teď jste shrnula změny v organizaci dne, myslíte si, že jsou nutné udělat i změny v materiálním vybavení? Myslím, co se týká vnitřních a venkovních prostor?

Materiální hračky jsou od 3 let, takže mít hračky do tří let, nebo spíš od jednoho roku. Pak upravit výšku stolečku a židliček. Pak musí tam být přebalovací pulty a na pleny jsou extra koše, protože ty se musí recyklovat. I ta zahrada by měla být přizpůsobena pro ty malé děti. Mít pro ně nižší prolézačky. Teď ty certifikace těch prolézaček jestli budou splňovat podmínky i pro ty dvouleté děti. Tu bezpečnost a jinak klasicky nemít ostré rohy, což je klasicky v té původní bezpečnosti plus tohle.

10. Jaké je podle Vás ideální uspořádání třídy, jestli heterogenní nebo homogenní?

Mě vyhovuje heterogenní, i když jsou tam ti maličci tak zároveň oni ty maličci se učí od těch větších a vidí, že to jde, zvládnou, ti starší pomáhají těm malým a někteří ti tříletí, tři a půl letí, mají doma sourozence a zajímají se o to přebalování, nebo proč zrovna brečí. Takže i oni se dokáží postarat, pohladit, utěšit, hrát si s nima. Takže si myslím, že spíš ta heterogenní protože když je to homogenní tak jedno začne brečet a strhne se taková lavina, myslím si, že v tom heterogenním se to tak trochu roztříští a ti starší jim ukáží, že se to v té školce dá lépe zvládat.